

TA DOKUMENT PREDSTAVLJA **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV, IN JE NAMENJEN ZGOLJ ZA INTERNO RABO, ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE. NJEGOVE VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

JULIJ 2017

povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, priporočila in mnenja, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 9. 8. 2017

Končna redakcija: 9. 8. 2017

Pripravili: Ilinka Todorovski in Anja Nab Huš

Poudarki v odzivih in odgovorih ter priporočila za julij 2017

Največ odzivov je bilo na vsebine, objavljene v Informativnem programu Televizije Slovenija: v zadevi Zastava/Studio City je varuhinja napisala mnenje in priporočilo ter obravnavo predlagala pristojni komisiji programskega sveta, v zadevi Goreči časopisi/Tednik uredništvu priporoča poglobljeno razpravo tudi o uporabi arhivskega in ilustrativnega slikovnega gradiva.

Kot primer najboljše možne prakse v reševanju težav, na katere opozorijo gledalci, poslušalci, bralci ali drugi uporabniki RTV-storitev, varuhinja izpostavlja odziv ekipe MMC pri zagotavljanju dostopnosti spletnega arhiva 4D RTV za slepe.

Še več kot običajno je bilo pritožb glede jezikovne kulture (in zdrsov) v različnih programih RTV Slovenija ter glede komentarjev na MMC, zlasti o vlogi moderatorjev oziroma o razmerju med kulturo in svobodo govora.

Ekipe Oddajnikov in zvez so večkrat na terenu preverjale pritožbe o slabem TV-signalu.

Metodološka pojasnila

Od 1. januarja 2017 se pri vodenju dnevnika odzivov upošteva dejanska organizacija RTV Slovenija (programsko-produkcijske enote, organizacijske enote, uredniško-produkcijske enote, vodstvo, programski svet itd.). V poročilu se gledalce, poslušalce, bralce in druge uporabnike RTV podpisuje z začetnicami, razen v primerih uradnih dopisov. V statistiko odzivov se všttevajo vsi pisni ali ustni odzivi, zabeleženi v delovodniku, medtem ko je v mesečnem poročilu objavljen izbor.

KAZALO

TELEVIZIJA SLOVENIJA.....	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
Goreči časopisi v Tedniku	4
Spodletelo oglašanje iz Lendave.....	6
Odmevi in projekt upokojencev	7
Satira v oddaji Studio City, drugič.....	8
Arbitraža in meja v Istri	9
Predsednik ali nekdanji predsednik Türk?	9
Potek meje določen, a še ne uveljavljen	10
Demonstracije v Hamburgu.....	11
Poročanje dopisnika iz Amerike	11
Se domoljubje preganja?	12
Turizem v Piranu - katere številke držijo	12
Preveč sociale v Tedniku?	13
Cerkveni gozdovi in zahteva po popravku.....	14
Pohvale oddaji Intervju	15
Levi, desni in sredinski novinarji.....	15
Sredin gost - oddaja z nekdanjim predsednikom	16
Tarča in ustvarjanje javnega mnjenja, drugič.....	16
Zatipkani telopi.....	17
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	17
Podpisovanje sogovornikov v dokumentarcu	17
Tuji nadaljevanki: pohvala in graja	18
III. RAZVEDRILNI PROGRAM	18
Še več oddaj Kdo bi vedel, prosim.....	18
Preveč tujk v kvizu Vem.....	19
IV. ŠPORTNI PROGRAM	19
Komentiranje dirke po Franciji	19
Slovenščina športnih novinarjev.....	20
Uporaba besede "kolo" ali "krog"	20
V. PROGRAM PLUS	21
Zvezdanino kramljanje z Nickom Vujičićem	21
Manca Košir in koristnost jeze.....	21
VI. SPLOŠNO	22
Kdaj oddaja o izseljencih, zdomcih, zamejcih?	22
Neskončne poletne ponovitve.....	23

RADIO SLOVENIJA	23
I. RADIO PRVI	23
Torkov kviz - preveč po domače	23
Intervju v ameriški slovenščini	24
Drdranje v športnih poročilih?	25
Radio Slovenija ali Radio Ljubljana?	25
Izgovor besed seveda, vlada, Gal	26
II. VAL 202	27
Poletje v dvoje	27
MMC	27
I. VSEBINE	27
Temperature kopalnih voda na teletekstu	27
Oglas za politično gibanje	28
Brisanje komentarjev: skrb za kulturo dialoga ali cenzura?	28
II. PRILAGOJENI PROGRAMI	33
Zaradi napake slepi ne morejo brskati po arhivu, drugič (rešitev)	33
III. MMC – DOSTOPNOST, STORITVE	34
Pritožba na preglasne oglase	34
Ne najdem intervjuja!	34
Ali skrivate neprijeten posnetek?	34
RTV SLOVENIJA	35
I. JEZIKOVNA KULTURA	35
O vzrokih smrti, ali se res vse »proizvaja«, ni vse posledica... ..	35
Bog z malo začetnico	36
TV-prodaja: »salata«, tretjič	36
II. TEHNIČNE ZADEVE	37
Ko glasba preglasi govor (TV-Dnevnik)	37
Težave s signalom: Gorenjska, Bela krajina, Savinjska	37
Slab satelitski sprejem: je težava operater?	39
III. RTV – SPLOŠNO	40
Mnenje obveznega plačnika RTV	40
PRILOGE	41
Priloga št. 1, Satira v oddaji Studio City, drugič	41
Priloga št. 2, Uporaba besede "kolo" ali "krog"	46
Priloga št. 3, O vzrokih smrti, ali se res vse »proizvaja«, ni vse posledica... ..	48
STATISTIKA ODZIVOV	50

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Goreči časopisi v Tedniku

Gledalka **B. P.** je pohvalila izbiro teme v prispevku **Anke Pirš** z naslovom Novinarstvo ali mrhovinarstvo 3. julija v Tedniku. Ob tem je izrazila tudi kritiko glede slike v prispevku.

“Namreč, večkratni prizori zažiganja konkretnega časopisa se mi ne zdijo ustrezna vizualna kulisa za prispevek in temo. Nasploh je uprizarjanje zažiganja katerega koli časopisa zelo sporna zadeva, takšnih prijemov pa se ni dostojno lotevati brez zgodovinskega in konkretnega premisleka, ki se mi zdi, da je tokrat pri ustvarjanju vizualne podobe tega prispevka umanjkal.

Kakršno koli kritično sporočilo konkretnemu časopisu ali pa medijem nasploh po mojem mnenju ni dopustno izražati na ta način. Cel prispevek je ubesedil veliko tehtnih kritik, zakaj je bilo potrebno uprizarjati takko skrajne prizore?

Prepričana sem, da je uredništvo Tednika dolžno opravičilo konkretnemu časopisu za to, ker je zažig njegovih strani uporabilo kot prispodobo ali kuliso svojega prispevka. Presoja o vsem tem prepuščam vam in uredništvu, vsekakor pa je potrebna, ker je s tem dejanjem narejena škoda sicer zelo dobro opravljenem novinarskem in uredniškem delu pri zasnovi in realizaciji prispevka.”

Odgovor v. d. urednice Tednika **Jelene Aščić**:

“Tema prispevka je zelo zahtevna, saj je najtežje poročati o stanovskih kolegi in so kritike z vseh strani v takih primerih pričakovane. Zato sva se z novinarko veliko ukvarjali z izbiro sogovornikov in z vsebino prispevka. Skrbelo me je, ali bo prispevek zadel bistvo problema in ali bo razkol v novinarskem cehu glede temeljnih etičnih načel in novinarskih standardov dovolj jasno in primerno prikazan, zato na sliko nisem bila toliko pozorna. Zavedam se, da moramo biti televizijski novinarji tudi pri izbiri slike zelo pazljivi, sploh pri sliki, s katero želimo dopolniti zgodbo na simbolni ravni, saj lahko hitro prestopimo mejo, ko ni več jasno, kaj slika sporoča in postane zavajajoča ter začne vzbujati napačne predstave in različne odzive.

Po premisleku menim, da izbira slike res ni bila primerna, in sicer zato, ker lahko sproža toliko različnih interpretacij in jo lahko, sploh zdaj v tako napetem ozračju v tiskanih medijih, novinarski kolegi in tudi gledalci razumejo drugače, kot jo je razumela avtorica prispevka. Njene argumente sprejemam in jih razumem. Menim, da s sliko niso bila prekršena poklicna merila in ne novinarski kodeks.

Dodajam, da imamo v redakciji Tednika izredne razmere, saj se spopadamo s hudo kadrovsko stisko; v uredništvu so le tri novinarke, vsak teden pa moramo pripraviti 50-minutno oddajo. Poleg tega nam prepolovljene produkcije kapacitete ne omogočajo normalnega dela. Zato smo vsi v uredništvu zelo napeti in pod stresom in v takih razmerah ni časa za premislek, pogovore o vsebini in vizualni podobi prispevkov, dosnemavanja, popravke v montaži, ampak se je vse skupaj spremenilo v »štancanje« kot za tekočim trakom. V takem ozračju in pod takim pritiskom se napake in zdrs dogajajo pogosteje, kot bi se sicer.”

Odgovor novinarko **Anke Pirš**:

“V prispevku o etiki medijskega poročanja sem izbrala sliko zažiganja člankov zaradi simbolike. Rada bi poudarila, da ni šlo za zažiganje samo enega časopisa, ampak več različnih spornih člankov. Zažiganje člankov sem izbrala zato, ker za časopisom ostane pogorišče (in v kadrih je bilo tudi videti večinoma pogorišče), tako kot ostane pogorišče po medijski »obravnavi« odmevnih umorov. Špekuliranje z informacijami o zasebnem življenju, spolni usmerjenosti, zdravstvenem stanju, lahko rušilno vpliva na družinske člane žrtve, saj mediji popolnoma umažejo ime in čast žrtve. To je predvsem za mladoletne otroke strašen udarec in lahko vodi v velike duševne stiske. Neprimerno novinarsko poročanje oziroma mrhovinarstvo lahko ljudem uniči življenje, spomnimo se samomora ravnatelja. Pogosto se izkaže, da so bila medijska natolcevanja neresnična. Če mediji nekoga razglasijo za krivega, mu tudi sodba sodišča, ki odloči, da ni kriv ne povrne ugleda. Tak človek ostane v spominu ljudi za vedno kriv.. In to sem želela sporočiti s sliko, v kateri gorijo časopisi in se spremenijo v prah.

V prispevek sem vključila različne zvrsti medijskega poročanja, ne le časopisov: posnetke s sojenj, grafiko vsečkov s spletnih portalov in družbenih omrežij, naslove člankov v spletnih časopisih.

Enačenje z zgodovino, v kateri so gorele knjige se mi zdi pavšalno, saj gre za popolnoma drugačen kontekst, kot že rečeno simbolične narave. Drugo bi bilo, če bi pred kamero zažigali zastavo ali denar, ampak časopisi pač niso državni simbol.

Televizija je vizualni medij in je potrebno pripovedovati zgodbo tudi v sliki. V primerih, ko gre za »nevizualne« teme je še toliko težje izbrati primerno sliko.“

Mnenje varuhinje:

“Strinjam se z uredniščino ugotovitvijo, da izbira slike ni bila primerna. Ne le zato, ker prizori zažiga tiskovin nosijo močan simbolični pomen (povezujemo jih s totalitarnimi dejanji v zgodovini), ampak tudi zaradi zelo šibke in nejasne navezave med besedilom in posnetki, ki so svojevrstni komentar vsebine in odpirajo široko polje različnih razlag.

Menim, da se morajo ustvarjalci TV-vsebin zavedati družbene moči medija, ki javnost hkrati nagovarja z besedo, zvokom in sliko, pri čemer je slika sestavni in enakovreden del sporočila.

V konkretnem primeru je bilo besedila zelo malo, prispevek je bil dramaturško sestavljen tako, da so se izjave posameznih govorcev medsebojno dopolnjevale ali izpodbijale, da so tvorile nekakšen »dialog«, novinarka pa ni pojasnjevala, zakaj je k mikrofону povabila koga od govorcev, izjav tudi ni uvajala in se je iz »dialoga« navidezno izvzela. Metem ko v »dialog« ni posegala z besedo, pa je to storila s posnetki, in sicer z arhivskimi prizori sojenj ali privedb osumljenih oz. obtoženih ter igranimi oz. simbolnimi sekvencami. Zato so ti posnetki delovali kot komentar. Zaradi komentatorske vloge posnetkov pa bi morala biti njihova uporaba tem bolj domišljena. Sporočilo novinarskih prispevkov (besedila, zvoka in slike) mora biti namreč nedvoumno, jasna morata biti kontekst in fokus, dejstva pa ločena od komentarjev.

V konkretnem prispevku je bil komentar izpeljan s simbolnimi posnetki, ki pa so bili uporabljeni vsebinsko dvoumno in so dopuščali različne in protislovne razlage ter neželene asociacije.

Avtorica je pojasnila, da je z ognjem in pepelom želela simbolno prikazati pogorišče, ki lahko nastane po neetični medijski »obravnavi« odmevnih kaznivih dejanj. Vendar ta

navezava ni bila ubesedena, interpretacija je bila prepuščena gledalcu. Prav tako se je lahko ustvaril vtis, da gori le en, konkreten časopis, ne pa morda različni in naključno izbrani članki iz črnih kronik različnih tiskovin. Interpretacije, ki so drugačne od avtoričine, potrjujejo, da je bilo simboliko mogoče razumeti na različne načine, in da izbira posnetkov ni bila domišljena.

Z vidika Poklicnih meril in načel novinarske etike je treba spomniti na člene, ki posebej poudarjajo pazljivost pri uporabi in označevanju arhivskega, simbolnega ali igranega gradiva v novinarskih prispevkih ter prikazovanju kaznivih dejanj (9.7 Ustvarjalna uporaba tehnologije, 9.8 Oblikovanje slikovnih sporočil, 9.9 Obnovitev in ponazoritev dogodka, 9.10 Ilustrativno arhivsko gradivo, 9.11 Arhivski posnetki kaznivih dejanj)."

Varuhinja uredništvu Tednika in Informativnega programa priporoča razpravo o Poklicnih merilih in načelih novinarske etike, ki zavezujejo ustvarjalce vsebin na RTV Slovenija.

Gledalka **B. P.** je sprejela razlago urednice in mnenje varuhinje, odgovorila pa na pojasnilo novinarke in vnovič poudarila kulturni in zgodovinski kontekst.

"Časopise, povečini liberalne, so javno zažigali in jih še zažigajo v zaprtih, avtoritarnih družbah in konfliktnih okoljih. Tudi v naši soseščini (npr. Feral Tribune) v ne tako oddaljeni preteklosti, sedaj na primer v Turčiji, ki tudi ni tako daleč in tako neznana, da se ne bi lahko avtorica zavedala o tem, kaj lahko pomeni in sporoča upodobitev zažiganja časopisa."

Spodletelo oglašanje iz Lendave

Gledalec **L. N.** je izrazil razočaranje, ker se je novinar **Bojan Peček** s protestnega shoda proti bioplinarni v Lendavi v Odmeve 13. julija oglašal po telefonu, saj je tehnologija za AV prenos odpovedala.

"V takšnem majhnem mestu kot je Lendava, se je uspelo zbrati kar 300 krajanov -kar je enako kot če bi se jih v Ljubljani zbralo 10.000 (!), vsi pa so svoje upe o boljšem in predvsem čistejšem in zdravem okolju polagali prav na vašo ekipo. Angažirali so se lokalni portali, predsedniki krajevnih skupnosti, ostali občani in če želite tudi mestni svetniki, da se je v četrtek, petek je namreč delovni dan, zbralo 300 ljudi, ki želijo manj kot kozarec vode: Čisto in zdravo življenjsko okolje.

Leta 1957 je v vesolje pripotovalo prvo živo bitje, psička Lajka. Leta 1969 (naj bi uradno) prva posadka uspešno pripotovala do Lune, leta 2017 pa RTV Slovenija NI sposobna iz Lendave vzpostaviti satelitsko povezavo do Ljubljane, med tem, ko povprečen uporabnik Facebooka svoje spomine v živo "streama" v svet v trenutku in to ne glede na vremenske razmere.

Vem, da v glavi že kujete načrt kako mi boste odpisali v stilu "tehničnih težav." Vaša ekipa je bila na kraju dogodka že vsaj dve uri pred začetkom Odmevov. Ob tem sicer lahko sklepam, da je povezava takrat delovala brezhibno in se je pred oddajo nekako sfižila, a dovolite, da Vas podučim o (za vas očitno) največji domislici, ki se ji reče REZERVA ali z drugimi besedami BACKUP. V Našem podjetju brez te besede NE mine dan (...)

Neposredne prenose danes delajo že lokalni mediji, glede na to pa, kakšna je vaša naloga in status, bi Vam to moralo uspevati tudi če bi padale sekire.

Naslednji mesec protestno ne bom plačal naročnine za RTV, kar bo prvič, saj mi niste zagotovili dovoljšnje informiranosti za moj denar, ki je namenjen vašemu delovanju. Verjemite: V današnjem času je tehnika 90% uspeha, Bodite pametni in se je poslužujte, nikoli pa ne pozabite na BACKUP.”

Odgovor vodje televizijske produkcije **Jožeta Kneza**:

»Uporabili smo novejšo vozilo s tako imenovanim sistemom Ka-band. Gre za sistem, kjer na lokaciji dobimo internetno povezavo preko satelita in prenos opravimo preko interneta (ki ga dobimo iz satelita). Gre za nov sistem, ki ga tudi mi šele spoznavamo. Očitno je bila ena ključnih naprav v vozilu pokvarjena in tehniki niso uspeli zagotoviti prenosa iz Lendave. Takoj smo se lotili reševanja problema, da do podobnih težav ne bi prihajalo. Našli smo tehnično rešitev, ki nam omogoča tudi back up.«

Odgovorna urednica **Jadranka Rebernik**:

»Vedeli smo, da bo ljudi veliko, saj se je pri tem izjemno angažiral naš dopisnik Bojan Peček. Njemu je zdaj tudi najtežje, saj mora ljudem še vedno pojasnjevati, zakaj potem vklopa v živo ni bilo. Naslednji dan smo popravljali, kolikor smo lahko – nekaj materiala iz večernega protesta je bilo objavljenega na spletnem portalu, naslednji dan pa smo tej zadevi posvetili še enkrat del Odmevov in pred tem še kratek prispevek v Slovenski kroniki.«

Urednica dnevnoinformativnih oddaj **Mojca Šetinc Pašek**:

»Škoda, ki je v tem konkretnem primeru nastala je lahko 'fina in prikladna' za vsa zgražanja, ob gledalcih pa so je na svoji koži občutili tudi vsi sodelavci, ki so 13.7. 2017 delali oddajo Odmevi: urednica oddaje, voditelj oddaje, novinar na terenu med ljudmi, snemalec, ki se mu je v minuti »sesul« sistem, ekipa v režiji,... Na koncu pa je trpel program in je škodo utrpela nacionalna televizija, česar se kolektiv Dnevno informativnega programa zaveda in se vsem opravičuje.«

Tudi **varuhinja** je izrazila obžalovanje zaradi zapleta in se vsem prizadetim opravičila.

“Vaše napovedi o neplačilu RTV-prispevka ne morem komentirati. Lahko pa zapišem, na podlagi res dolgoletnih novinarskih in uredniških izkušenj, da ne poznam človeka, ki bi bil popolnoma nezmotljiv, kakor tudi ne poznam sistema, ki bi bil popolnoma neranljiv in bi ga bilo mogoče 100-odstotno bekapirati. Ker ste, kot razumem, iz podobne profesije, bi me čudilo, če bi bile vaše izkušnje popolnoma drugačne. Prav tako bi bila presenečena, če bi programsko in drugo ponudbo javnega medijskega servisa, ki jo ustvarja res veliko privrženih profesionalcev, zreducirali na eno neposrečeno oddajo.

Ob tem poudarjam, da resnično razumem razočaranje ljudi, ki so se tistega večera zbrali v Lendavi, nato pa se razočarani razšli. Prepričana sem, da bodo v programih TV Slovenija poiskali programski prostor za poglobljen prikaz dogajanja v Lendavi in s tem vsaj malo ublažili (upravičeno) nejevoljo.”

Odmevi in projekt upokoјencev

Gledalka **M. P.** je menila, da je bilo poročanje o priznanju za projekt upokoјencev Starejši za starejše v Odmevih, 3. julija pomanjkljivo.

»Mislim si, da bi bilo pošteno povedati kaj o začetkih projekta in o njegovi "mami" ga. Anki Ostrman s Ptuja. Brez nje evropske medalje ne bi bilo. Pričakujem, da boste vašo obvezo o objektivnem poročanju izpolnili in informacijo dopolnili.«

Urednica dnevnoinformativnih oddaj **Mojca Šetinc Pašek**:

»V Odmevih nismo poročali o priznanju za projekt »Starejši za starejše« temveč smo s prispevkom in nato gostjo v studiu želeli predstaviti vsebino projekta. V samo zgodovino »zaslužnih začetnikov« se nismo poglobljali in tudi ni bil naš namen. To bi sicer lahko storila tudi gostja, ki je začetnico projekta v oddaji, ki je tekla v živo, pozabila omeniti. Ob priložnosti, ko bomo znova poročali o tem in podobnih projektih bomo to seveda popravili.«

Satira v oddaji Studio City, drugič

Gledalec **A. I.** ni bil zadovoljen z odgovorom, ki ga je prejel od urednice oddaje Studio City **Alenke Kotnik** glede satirične rubrike Receptija v oddaji Studio City, 12. junija, v kateri je bil po njegovem mnenju »na žaljiv način prikazan odnos do slovenske zastave«. Odgovor je bil objavljen tudi v mesečnem poročilu varuhinje za junij, na str. 44.

»Z vašim odgovorom vsebinsko nisem zadovoljen. V zadnjem odstavku omenjate nedotakljivost določenih tem, idej ali oseb, ki je po vašem mnenju cenzura in omejevanje, s čimer se načeloma popolnoma strinjam. Menim pa, da je primerjanje državne zastave, za katero je v osamosvojitveni vojni za Slovenijo padlo kar nekaj ljudi, z rjuho v poročni noči ali na poročnem potovanju, žalitev državne zastave in s tem vseh Slovencev. Pričakujem, da ločujete satiro iz določene politične pobude od umeščanja državne zastave v prispevek. V vašem odgovoru se ukvarjate predvsem s prvim delom mojega stališča (in s tem v ta del usmerite vso pozornost), drugega pa nekako preskočite.«

Na pritožnikov predlog je zadevo obravnavala tudi **varuhinja**, pritrdila mnenju uredništva, da »v konkretnem primeru ni bila prestopljena meja med ironijo in žaljivostjo«, in podala priporočilo.

Priporočilo varuhinje:

Ustvarjalcem tovrstnih vsebin, ki so po naravi žanra »hoja po robu« med politično korektnostjo, jedko kritiko družbene stvarnosti in provokacijo, priporočam, da vedno znova tehtajo, kje je meja, ki je na javni RTV ne smejo prestopiti, ob hkratni skrbi, da ne podlegajo (samo)cenzuri. O tem pa je pomembno zavedanje, da svoboda javne besede in svoboda kreativnega izražanja ne smeta biti krinka za diskreditiranje posameznikov, skupin, idej, vrednot, simbolov.

Ker se mnenje varuhinje v tej zadevi po vsebini ne razlikuje od mnenja uredništva, je varuhinja **pristojno komisijo programskega sveta RTV Slovenija za informativne vsebine prosila, da o zadevi oz. o poročilu varuhinje opravi razpravo ter sprejme sklep, v skladu s svojimi pristojnostmi.**

Dokument je v celoti objavljen kot **PRILOGA 1** na str. 41.

Arbitraža in meja v Istri

Gledalec **J. N.** se je odzval na poročanje o arbitražni razsodbi o meji s Hrvaško in se pritožil, ker TV Slovenija ni objavila njegove osebne dokumentacije »o okupirani Istri«.

»Na RTV slovenija sem poslal dokumentacijo in moj pogled na arbitražno razsodišče. Vodstvo RTV in njihovi novinarji bi morali z odprtimi rokami sprejeti in objaviti to mojo pobudo in vso dokumentacijo objaviti in ne pa dajo negirajo in zavržejo kot ničvredne smeti.«

Direktorica Televizije Slovenija **Ljerka Bizilj** je gledalcu pojasnila, da »vseh, ki bi želeli, nismo mogli vključiti v sicer številne oddaje«, podroben odgovor pa sta pripravila vodja projekta v Informativnem programu **Manica J. Ambrožič** in **Dejan Ladika**.

»O razsodbi arbitražnega sodišča in o okoliščinah odločanja o meji smo na Televiziji Slovenija zelo izčrpno poročali. Pripravili smo dve posebni dokumentarni oddaji Dosje, v katerih smo osvetlili pravne, zgodovinske, naravne in politične okoliščine mejnega odločanja. Oddaji Arbitraža I. in II. sta bili na sporedu 22. in 27. junija na prvem sporedu Televizije Slovenija. Kot je bilo poudarjeno v dosjeju Arbitraža, je bila meja med Slovenijo in Hrvaško pravzaprav načrtovana ob osamosvojitvi, ko sta se državi v zameno za mednarodno priznanje strinjali, da bo meddržavna meja postala administrativna meja med nekdanjima jugoslovanskima republikama, zato večja odstopanja na podlagi arbitražnega sporazuma niti niso bila mogoča. Arbitražni sporazum kot presečni datum določa 25. 6. 1991. Vse, kar se je torej dogajalo prej, je bilo pri določitvi meje pomembno predvsem za sporna območja (na kopnem je bilo to okoli 5 odstotkov meje). Ob tem dodajamo, da bi si zgodovina Istre zaslužila posebno dokumentarno obravnavo. Morda bo zdaj, po mednarodnopravno zavezujoči odločitvi o poteku meje med Slovenijo in Hrvaško, pravi čas zanjo, da se temeljito osvetli zgodovinska pot tega območja. (...)

Pri našem aktualnem poročanju o arbitraži pa smo izpostavljali predvsem dejstva, okoliščine, argumente, ki so bili pomembni v arbitražnem postopku

Velik del našega programa smo namenili tudi mnenjem in odzivom ljudi, ki živijo ob meji in ki bodo odločitev arbitražnega sodišča občutili in morali po njej prilagoditi svoje življenje.«

Predsednik ali nekdanji predsednik Türk?

Gledalko **J. T.** je zanimalo, zakaj je novinar **Igor Jurič** v oddaji ob razglasitvi sodbe arbitražnega sodišča 29. junija nekdanjega predsednika države Danila Türka naslavljal z nazivom predsednik. Podobno pripombo je imela tudi gledalka **H. D.**.

»Predsednik česa pa je? Morda mi je ta informacija ušla, čeprav sem skoraj obsedena s spremljanjem informativnih oddaj?! Na enem mestu je celo Türk povedal, da trenutno nima nobene funkcije.... «

Odgovor voditelja **Igorja Juriča**:

»Me veseli, da ste pozorno spremljali našo oddajo o arbitraži! Kar zadeva vašo pripombo, pa je razlog, da sem dr. Türka naslavljal z »g. predsednik« bonton (podobno npr. ravnajo v ZDA in Nemčiji) in pa zakon o opravljanju funkcije predsednika republike. Ta namreč v 16. členu določa, da ima predsednik države po prenehanju funkcije pravico do naziva

»nekdanji predsednik«. Ker ste napisali, da ste »skoraj obsedeni s spremljanjem informativnih oddaj« sklepam, da ste opazili, da sem dr. Türka na začetku obeh studijskih delov oddaje predstavil kot nekdanjega predsednika in da smo ta izraz uporabljali tudi, ko smo na zaslonu prikazali njegovo ime in funkcijo. Med samim pogovorom pa sem iz praktičnih razlogov uporabljal le krajši izraz »predsednik«. Verjetno ste tudi opazili, da sem izmenično uporabljal izraza »g. predsednik« in »dr. Türk«.

Potek meje določen, a še ne uveljavljen

Gledalka **M. P. L.** je opozorila na napoved Odmevov 20. 7., ko je voditeljica **Rosvita Pesek** dejala, da v oddajo prihaja minister Erjavec, ker trdi, "da je meja na morju že določena" .

"Zunanji minister ni moj najljubši politik, vendar se mi zdi tak novinarski pristop popolnoma neprimeren in zoper njega protestiram. Ali ni meja določila arbitražna komisija? Kdo torej kaj trdi?

Zakaj novinarji nacionalne TV v primeru arbitraže ne funkcionirajo domoljubno, brez minimiliziranja zahtev politikov po implementaciji arbitražne odločbe, neodvisno od tega, kateri politik jih izraža.

Saj je implementacija za Slovenijo pomembna , ali kako?

Mogoče je pa voditeljica pri napovedi le verbalno zdrsnila ali pa tudi njej Erjavec ni najljubši politik.

Pogosto gledam informativni program na HRT in velikokrat se čudim njihovemu premalo kritičnemu odnosu do aktualne vlade. Občudujem pa njihovo enotnost,ko gre za njihov nacionalni interes. Pri nas pa..kakor kdo in kakor kdaj."

Gledalki je odgovorila voditeljica Odmevov **Rosvita Pesek**.

"Res je, napoved Odmevov v TV Dnevniku bi se morala pravilno glasiti...«, da je meja na morju že IMPLEMENTIRANA (oz. po slovensko uveljavljena).«

Mejno črto je torej določilo arbitražno sodišče, novost je bila v tem, da je zunanji minister na ta dan uveljavil svoje stališče v vladi, da na morju na uveljavitev ni treba čakati, ampak meja že velja. S tem se je Slovenija odločila za separaten pristop in bo očitno občasno razglasila, kje za Slovenijo mejna črta že velja in kje torej še ne. To je bila tega dne vendarle nekoliko presenetljiva odločitev.

O tem koliko je meni (ne)ljub minister Erjavec se ne morem in ne želim opredeljevati. Kot vsak politik pač uveljavlja odločitve, ki so včasih bolj dobrohotno sprejete, včasih manj, ali pa so pod plazom negativnih kritik. Oceno o tem bodo najkasneje prihodnje leto dali volivci.

O tem, da novinarji minimaliziramo zahteve politikov po implementaciji arbitražne sodbe, na splošno ne morem govoriti, nit za celoten novinarski ceh. Vem le to, da sem spomladi v enournem intervjuju s predsednikom Pahorjem (verjetno prva) izpostavila vprašanje uveljavitve arbitražne sodbe, časovnico in njeno morebitno obrambo z vojaško silo.

Kar pa zadeva »lojalnost« novinarjev do »nacionalnega interesa«, težko govorim za druge. Sama sem ga izkazala takrat, ko se je vzpostavljala demokratični sistem in je nastajala slovenska država. Zame je pač lastna država najvišji nacionalni interes. Po 26 letih je v prvi vrsti dolžnost politike, da skrbi zanj, ga jasno in enoznačno predstavlja in uveljavlja. Ob popolni seznanitvi domače in mednarodne javnosti. Brez nepotrebne zapletanja in okolišenja ter povsem transparentno.

Novinarji teh zavez nimamo in se vsak odloča sam. Skladno s svojo vestjo in s pozicijo, ki jo je zavzel v nekem prostoru in času, lastnim credom torej. Bilo pa je že veliko poskusov, da bi nas politika prepričala v točno določen nacionalni interes, pa se je kasneje izkazalo, da to ni bil, pač pa je bil zgolj prihvatizacijski interes točno določene skupine ljudi.”

Demonstracije v Hamburgu

Gledalca **J. C.** je zmotilo poročanje o demonstracijah v Hamburgu v začetku julija.

“Nasilje povzročajo anarhisti, to sem sedaj videl na Odmevih in uničujejo zasebno imovino. Nemške rtv postaje poročajo isto. Prosim, da me informirate pošteno.”

Odgovor **varuhinje**:

“Pogledala sem v arhiv in ugotavljam, da med 2. in 9. julijem praktično ni bilo informativne oddaje na TV SLO1 ter na nacionalnih radijskih sporedih Prvi in Val 202, v katerih ne bi poročali o protestih in nasilju, tudi na portalu MMC so zelo natančno spremljali dogajanje.

V Hamburgu je bila tudi dopisnica RTV Slovenija Polona Fijavž, ki je v novicah, poročilih, reportažah in neposrednih oglašanjih pojasnjevala, kdo se udeležuje protestov zoper globalni kapitalizem ter da z izgredi in nasiljem policija povezuje pripadnike levičarskih avtonomnih gibanj Črni blok.

Menim, da je bilo o dogajanju v Hamburgu podanih veliko podrobnih in verodostojnih informacij. Če pa ste opazili konkretne napake ali nedoslednosti, vas prosim, da me na te opozorite.”

Poročanje dopisnika iz Amerike

M. G. je pisala, ker ni zadovoljna s poročanjem dopisnika iz ZDA **Edvarda Žitnika**. Povod je bilo njegovo poročilo, objavljeno v Prvem dnevniku 12. julija.

»Danes sem želela gledati poročila ob 13. uri. Kaj je zopet glavna tema? Ameriški predsednik Trump po poročanju Edvarda Žitnika. Res TV programov ne moreš več gledati. (...) Skoraj ni dneva, da vaš (to ni naš) dopisnik iz Amerike ne izliva žolča po ameriškem predsedniku in to vse od izvolitve, ko na dan izvolitve ni mogel skriti svojega gneva do g. Trumpa, seveda tudi že v predvolilni kampanji. Na dan oz. na ekran privleče vse najmanjše bedarije tudi iz njihovega rumenega tiska. Američani so izvolili svojega predsednika in je to njihova stvar in ne obremenjujte nas več z vsemi podrobnostmi. Edvarda Žitnika in njegovih natolcevanj imamo res dovolj. Kdaj bo pa on odstavljen«

Iz odgovora **varuhinje**:

»V Prvem dnevniku 12. julija je bilo objavljenih skupaj 22 različno dolgih informativnih enot, ena med njimi je bila informacija, o kateri je poročala večina svetovnih in tudi slovenskih medijev, in sicer o stikih Trumpovega starejšega sina z rusko pravnico, v kontekstu lanske predvolilne kampanje. Poročilo ameriškega dopisnika ni bila glavna tema te oddaje, ampak četrtovrščeni prispevek; osrednja tema je bil obisk hrvaškega premiera v Ljubljani.

Edvard Žitnik je v mesecu juliju za informativne oddaje TV Slovenija prispeval skupaj 6 prispevkov, povezanih z ameriškim predsednikom, med njimi tri o Trumpovi evropski turneji, kar je pomembna mednarodna tema, enega o začetku »impeachmenta«, ki sta ga

sporočila demokratska kongresnika, in enega o prvih šestih mesecih predsedniškega mandata Donalda Trumpa. Naj dodam, da je Slovenska tiskovna agencija (STA) v mesecu juliju objavila 184 novic o amerškemu predsedniku Trumpu, kar je tudi razumljivo, da gre za enega od najvplivnejših državnikov sveta.

Na podlagi teh podatkov ne morem pritrditvi vašim navedbam o pretirano podrobnem poročanju o Beli hiši v programih TV Slovenija.«

Se domoljubje preganja?

Gledalka **M. G.** meni, da so novinarji TV Slovenija premalo domoljubni in raziskovalni, sprašuje se, zakaj je nekaterih tem manj, kot bi jih po njenem moralo biti.

»Veliko bolj koristno bi bilo da bi se vaši novinarji zanimali za domoljubje (kot npr. g Igor Pirkovič ki je še novinar z dušo in ki ga tudi vi osebno preganjate) in za številne za našo državo zelo pomembne teme, kot je npr. pranje denarja v tej iranski aferi in da bi razkrivali te packarije (milo rečeno) pa še mogoče več takih in od kod ogromna bančna luknja, vse to nas ko davkoplačevalce zelo zanima. To pa skrivate in novinarji ne smejo o tem poročati, takoj jim grozi kazen.«

Odgovor **varuhinje**:

»Strinjam se, da mora javna televizija (kakor tudi javni radio ali javni spletni servis) veliko pozornosti namenjati tudi družbenim, finančnim in političnim deviacijam, ki škodijo demokraciji, delijo družbo in preprečujejo napredek. Menim, da na tem področju veliko delo opravi oddaja Tarča, ki je med drugim junija letos zelo podrobno in med prvimi razkrila nekatere podrobnosti o t. i. iranski aferi.

Ni mi znan noben primer, ko novinar RTV Slovenija ne bi smel poročati o dejstvih ali pa bi bil prisiljen prikriti pomembna dejstva. Menim, da bi trditev, ki ste jo zapisali, terjala najresnejšo obravnavo in obsodbo, če bi seveda bila argumentirana in podkrepljena z dejstvi. (...) Oporekati moram vašemu zapisu, da kogar koli »osebno preganjam«. Z Igorjem Pirkovičem imava kolegialen odnos. Kot varuhinja sem na podlagi odzivov gledalcev zapisala strokovno mnenje o enem od njegovih prispevkov ter ugotovila neskladja s poklicnimi merili. Podajanje takšnih mnenj in obravnavanje odzivov javnosti je moje delo.«

Turizem v Piranu - katere številke držijo

Gledalec **V. S.** se je odzval na Odmeve 31. julija, v katerih je novinar **Edi Mavsar** v poročilu o turističnih razmerah na Obali dejal, da je v občini Piran 25 tisoč ležišč, s katerimi ustvarijo okoli 1,5 miliona nočitev.

»Iz spletne strani občine Piran je razvidno ,da razpolagajo s 12200 posteljami. Zanima me komu so namenjene manipulacije s številkami. Bilo bi korektno ,če bi voditelj to raziskal in nas gledalce obvestil o korektnih številkah.«

Iz odgovora novinarja **Edija Mavsarja**:

»Omenjeno trditev opiram na uraden dokument Turističnega združenja Portorož, kjer so leta 2015 na območju občine Piran beležili 24.877 ležišč. Od tega jih je 9.300 v hotelih, preostalo pa predstavljajo kapacitete v počitniških domovih, apartmajih, zasebnih

namestitvah, kampih.... Gledalec navaja besedno zvezo "turistične postelje" sam sem v prispevku uporabil besedo ležišče, kar je širši pojem.«

Gledalec s pojasnilom ni bil zadovoljen, o številkah se je pozanimal na občini Piran, od koder so mu poslali podatke statističnega urada, po katerih je v v tej občini okoli 14.500 turističnih ležišč. Vztrajal je, da gre za manipulacijo. Novinar je odgovor dopolnil in dodatno argumentiral.

»Novinar se pri poročanju opira na več virov. Prvi vir je dokument z naslovom Evalvacija strategije in analiza stanja (turistične ponudbe v občini Piran) stran 18, tabela 7, iz katere izhaja, da je v občini Piran v letu 2015 bilo ležišč: 6.829 v hotelih, 2.202 v kampih, 5.000 v ostalih nastanitvenih objektih in 9.000 v počitniških objektih. Torej skupaj zaokroženo 25.000. Gospod bi najbrž rad prikazal, da zadnjih 9.000 ne obstaja. A teh 9.000 je realnost, saj občina lastnikom navedenih objektov (kjer se nahajajo ležišča) zaračunava pavšalno turistično takso in je iz tega naslova v letu 2016 pobrala 355.000€.

Drugi vir ki utemeljuje moje številke je izjava direktorja Turističnega združenja Portorož Igorja Novela, ki trdi, da je v občini Piran realiziranih več kot 75% vseh nočitvenih ustvarjenih na slovenski obali. Če naslednji podatek križamo s podatkom Rižanskega vodovoda, (ki slovensko obalo oskrbuje s pitno vodo) da v poletnem času ob 85.000 stalno živčih prebivalcih (Koper, Izola, Piran, Ankaran) servisirajo še 45.000 tukaj nastanjenih turistov, potem je številka o ležiščih, ki sem jo navajal pravzaprav poddimenzionirana.

Kar se tiče SURSa in njegovih podatkov.... je to uradna statistika osnovana na podatkih iz baz. Realnost je taka, da v bazah iz tega ali onega razloga marsikaj manjka. V konkretnem primeru manjka vseh 9.000 ležišč iz počitniških objektov (ker se predpostavlja, da so v vsakem objektu le 3, torej manj kot 10 ležišč, ki jih SURS v svojo statistiko ne zajema). Zato smo tukaj dopisniki/terenski novinarji, ki stvari neredko vidimo/štejemo drugače, trdno verjamem da veliko bolj verodostojno.«

Preveč sociale v Tedniku?

Gledalka J. T. je protestirala, ker po njenem mnenju v dveh prispevkih v Tedniku 24. julija niso bile podane vse relevantne informacije.

»Včeraj sem v prvem prispevku, sezonskih delavcih, ki obirajo jagode, vrtnine...pogrešala na primer razrez cene, koliko dobi obiralec, koliko trgovec in kaj ostane kmetu, pridelovalcu....0,35 - 0,40 evrov na kilogram obranih jagod se sliši malo, vendar, koliko pa plačamo za kilogram jagod v trgovini?!

Morda pojasnilo k tistemu "bravo Sare Kosirnik" , da imajo kakšno pravico tudi delodajalci in vsi državljani, ki mnogi za minimalca vztrajajo vso delovno dobo in se trudijo z dodatnimi deli ne biti breme državljanom...

Pa drugi prispevek, o Albanski družini! Mislim, da so vsi, ki izigravajo naš sistem, našo zakonodajo dobili še eno idejo... če si bolan, bolan....in ti vsi specialisti ne morejo dokazati, da gre za psihosomatiko, fibromialgijo in podobne "bolezn", ker te boli in boli - kar naj dokažejo, da te ne!!! :-)) Gospa mi ni delovala prav bolešno in se seveda opravičujem, če je imela kdaj kakšno resnejšo bolezen, se ne norčujem iz tega, vendar tudi če je imela, imamo dovolj svojih bolnih državljanov, za katere zbiramo zamaške, obiskujemo dobrodelne koncerte, doniramo.....

Delam že skoraj 40 let z marginalnimi skupinami, nagnjenimi k poudarjanju pravic in slabo dovzetnih za dolžnosti.... ena zelo pogostih "groženj" je, da nas bodo dali pa na TV!! Potem si pa v težavah, ker zaradi poklicne molčečnosti, varovanja informacij posebno, ko gre za mladoletne.... ne smeš povedati svoje plati!, vsaj ne v celoti, ker si profesionallec in pod nek nivo ne smeš.....!«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Prispevek o sezonskih delavcih novinarke **Anke Pirš** je celovito predstavil tematiko. Avtorica je navedla vsa relevantna dejstva, ki zarisujejo okvir oz. kontekst sezonskega dela: kakšne so potrebe gospodarstva, kdo so sezonski delavci in koliko jih je, kakšno je plačilo, koliko je mogoče s tem delom zaslužiti, kaj plačilo pomeni za brezposelnega in kaj za delodajalca (razmerje med celotnimi stroški in stroški dela), kakšno je razmerje med minimalno plačo in možnim zaslužkom s sezonskim delom ter kaj je logika potrošniškega kapitalizma, v katerem si potrošniki želimo poceni izdelkov, ne da bi ob tem razmišljali, kaj to pomeni za prihodek delavcev (nizka cena izdelka = nizko cena dela).

Drži, v vsakem prispevku je mogoče dodati še kakšen podatek, tudi takšnega, kot ste ga pogrešali vi, vendar menim, da ta podatek ni bil ključen za razumevanje tematike. Razen če bi potem v drugem koraku analizirali razmerje med cenami uvoženih in domačih jagod ali zaslužkarje v prehranski verigi (marže?) itd, kar pa ni bil fokus prispevka. Po drugi strani smo poleg dejstev slišali tudi raznolika mnenja o tematiki, in sicer treh sezonskih delavcev, dveh delodajalcev, predstavnice zavoda za zaposlovanje in predstavnice civilno-družbene organizacije. Mnenje, ki je zmotilo vas, je bilo le eno od podanih, gledalec si je sam lahko ustvaril mnenje, kaj je prav in kaj narobe. Tudi vi ste si ga.

Prispevek o mladoletni apatridinji novinarke **Nataše Žunič** je bil prav tako celovit, avtorica je predstavila dejstva in mnenja, govorili so predstavnik in pravni zastopnik prizadete družine, predstavnici civilnodružbene organizacije in šole ter varuhinja človekovih pravice. Država (pristojno ministrstvo) se je žal zavilo v molk. Ker niso moglikomentirati konkretnega primera, so se na ministrstvu odločili, da ne pojasnijo niti načelnega stališča. Menim, da je avtorica podala celovit vpogled v temeljno človekovo pravico na eni strani ter obstoječo zakonsko rešitvijo in njeno interpretacijo na drugi, z jasno predstavitvijo konflikta med obema. Pri čemer je pozicija v bran otroka, ki se je znašel v položaju apatrida, razumljiva in pravilna, saj je medij v konfliktu med sistemom in ranljivim posameznikom (otrokom) praviloma na strani majhnega človeka (saj se sistem lahko brani sam).(...)

Menim, da je strah pred zlorabo medijev, ki jo razberem iz vašega zapisa o grožnjah nekaterih, »da vas bodo dali na TV«, sicer razumljiv, navsezadnje se s takšno ali drugačno grožnjo in pritiski srečuje tudi druga stran, torej novinarji. Vendar pa menim, da so nacionalkini novinarji (radijski, televizijski, spletni) dovolj strokovno in poklicno podkovani, da ne nasedejo kar tako takšnim manipulacijam.«

Cerkveni gozdovi in zahteva po popravku

V zvezi s prispevkom novinarke **Marjete Klemenc** v Slovenski kroniki 10. julija (Ljubljanski nadškofiji vrnjenih še 800 ha gozdov) so prispela tri sporočila: pravni zastopnik Gozdnega gospodarstva Bled (družbe v lasti Nadškofije Ljubljana) je poslal zahtevek za objavo popravka, gledalca **S. L.** in **A. B.**, ki sta za zahtevek zvedela po zasebnih kanalih oz. iz javnih zapisov, pa sta vprašala, ali bo popravek objavljen.

Varuhinja glede zahtevkov za objavo popravkov na podlagi zakona o medijih nima nobenih pristojnosti. Gledalcema je poslala kratek odgovor:

»Pristojno uredništvo Informativnega programa TV Slovenija me je obvestilo, da bodo zadevo urejali po vrnitvi odgovorne urednice Jadranke Rebernik z dopusta, prihodnji ponedeljek. Seznanjena sem, da se je odgovorna urednica, ki je pristojna za odločitev, z zadevo začela ukvarjati takoj po prejetju zahtevka, ko ji je novinarka tudi posredovala podatke o nastajanju prispevka. Kot izhaja iz objavljenega prispevka, je novinarka pred objavo skušala informacije preveriti pri Nadškofiji Ljubljana, vendar odgovorov na vprašanja ni prejela (<http://4d.rtv slo.si/arhiv/slovenska-kronika/174481411> na 1:39).«

Popravek je bil objavljen v Slovenski kroniki 1. avgusta.

V tem kontekstu in glede na medijska opozorila o sodni praksi v uveljavljanju zakonske pravice do popravka sta relevantna **sklepa Komisije za Informativne programe**

Programskega sveta RTV Slovenija, sprejeta na seji 16. junija:

»Komisija za informativne programe poziva vodstvo, da se angažira in poveže z drugimi akterji pri razpravah in prizadevanjih za spremembo zakonodaje, ki ureja pravico do objave popravkov o storjenih korakih Programskemu svetu v roku pol leta poroča. Komisija za informativne programe predlaga Programskemu svetu, da Ministrstvu za kulturo posreduje pobudo za spremembo zakonodaje, ki ureja pravico do objave popravka.«

Pohvale oddaji Intervju

Gledalka **M. J.** je pohvalila intervju **Ksenije Horvat** s Sonjo Lokar.

“Tako dobre analize naše 25-letne zgodovine, kot sta nam jo naredili obe akterki – druga z domišljenimi vprašanji – nisem še slišala na nacionalki. Prosim Vas, da prenesete čestitke obema. Sijajen intervju, bojim pa se, da ga je poslušalo premalo ljudi, predvsem premalo žensk. Zato ne bi bilo napak, če bi ga še kdaj ponovili.”

Gledalca **M. H.** in **R. P.** pa sta pohvalila oddajo z Radom Pezdirjem, ki jo je vodil **Jože Možina**.

“Novinar dr. Jože Možina je odličen voditelj in pripravlja fajn oddaje in ena od teh je bil tudi nedeljski večerni intervju. Še več takih in podobnih oddaj si želimo.” (M. H.)

“In po gledanju te oddaje mi je vsa bančna in sorodna problematika jasnejša. Upam da boste s tem pričanjem in razikovanjem nadaljevali.” (R. P.)

Levi, desni in sredinski novinarji

Gledalka **J. T.** je zapisala, da jo moti “skrajna neuravnoteženost v hiši”, pri tem pa je novinarje TV Slovenija razdelila na “ekstremno leve, ki sploh ne bi smeli delati za javno TV”, “levo usmerjene”, ki naj bi bili v večini, “sredinske” in “desne”. Vztrajala je, naj se uredništvo opredeli do mnenja o takšni novinarskih strukturi.

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa **Jadranke Rebernik**:

»Novinarjev sama ne delim na leve in desne, niti me njihova zasebna politična opredelitev, če jo imajo, ne zanima pretirano, problem je, če ta vpliva na njihovo delo. Novinarje sama delim na profesionalne in tiste, ki to niso.«

Sredin gost - oddaja z nekdanjim predsednikom

Gledalka **J. T.** je bila nezadovoljna, ker je bil v oddajo Sredin gost na TV SLO3 povabljen nekdanji predsednik države Milan Kučan.

»Včerajšnja oddaja Sredin gost s Kučanom je višek arogance, nesramnosti, podcenjevalnega in skrajno žaljivega odnosa do poslušalcev.

Res mislite, da je najvišji javni interes, da se ohranja Kučanovo dobro ime? Da nam on govori o etiki?

Moje vprašanje, na katerega pa res kot neprostovoljna plačevalka naročnine zahtevam odgovor:

1. Kdaj bomo dobili resne odzive na Pezdirjeve trditve, kdaj boste organizirali njuno soočenje in če ne pride, jasno povedali, da se izogiba?
2. So vaši preiskovalni novinarji na to temo že začeli delo?»

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa **Jadranke Rebernik**:

»G. Kučana smo na pogovor na trojki vabili od lanske jeseni in potrdil je nekaj dni, preden smo pogovor posneli in predvajali. Pogovor je bil korekten, postavljena so bila vsa aktualna vprašanja, predsednik je lahko povedal svoje mnenje in predstavil stališča, razumem pa, da se kdo z njim tudi ne strinja.

Za zdaj se o soočenju nismo pogovarjali, ideja je zanimiva, vendar dvomim, da bi se nekdanji predsednik odzval na takšno vabilo. Ob priložnosti bomo skušali to organizirati. Naša preiskovalna skupina se že nekaj časa ukvarja s temo o NLB, tema bo predstavljena v Studiu 3 jeseni, vendar o podrobnostih v tem trenutku ne morem govoriti.«

Tarča in ustvarjanje javnega mnenja, drugič

Nadaljevalo se je dopisovanje z gledalko **D. P.**, ki je imela junija pripombe o junijski Tarči o tako imenovanem iranskem denarju (varuhinjinino poročilo za junij, str. 5):

»Tudi sama sem si oddajo še enkrat ogledala in ugotovila, da sva se obe z urednico motili glede dolžine prispevkov. A. Logar je govoril nekaj sekund manj kot 6 minut in ne »približno 4 minute«. Minister Križanič pa 4 minute in 38 sekund s protestom proti novinarkini insinuaciji vred.

Torej, moja percepcija očitno ni temeljila samo na tem »dejstvu«. Ne morem pa se znebiti občutka, da je bila oddaja vodena tendenciozno, precej po meri A. Logarja. Ta občutek so mi potrdili vsi, pri katerih sem preverjala lastno zaznavo.

Brez podatkov ali izsledkov preiskave in zlasti brez zdrave skepse in potrebne distance je voditeljica »suvereno« napeljevala na to, da naj bi bilo vse skupaj izvršeno dejstvo.

Oddajo sem doživela tudi kot demonizacijo Irana, NLB, Boruta Pahorja in naše države. »Oprani denar«, ki naj bi bil temeljno vprašanje oddaje, naj bi bil že sam po sebi denar za teroristične in vohunske cilje, zgolj zato, ker naj bi bil iranski. Prispevki Stroliga, Karmen Švegl, dr. Potočnika in Zakrajška, ki so osvetljevali tudi druge plati tematike, so bili spretno preslišani, saj so bili mestoma v direktnem nasprotju z nastavki in smerjo poteka oddaje.

V tem kontekstu posnetek odpiranja slovenskega veleposlaništva v Iranu učinkuje kot dokaz sumljivega dejanja, na robu sovražnega govora, in ne kot tehten dosežek slovenske diplomacije.»

Iz odgovora **varuhinje**:

“Razumem, da si ob gledanju novinarskih prispevkov in oddaj različni gledalci lahko ustvarijo/ustvarimo različne predstave, navsezadnje sem bila sama dolga leta novinarka in urednica, še dandanes pa sem strastna in kritična gledalka televizije. Razumem, da v gledanje oddaj vstopamo vsak s svojo (pred)zgodbo in vsak s svojim pričakovanjem od gostov in voditelja ali voditeljice; oboje pa prispeva k temu, kakšen vtis si ustvarimo o tem, kar gledamo.

Moje videnje konkretne oddaje se razlikuje od vašega, zato vam težko pritrdim, da so bile narejene profesionalne napake. Še vedno pa menim, da gre za relevantno temo, navsezadnje se bo z njo ukvarjala tudi posebna parlamentarna komisija, kar zadevi daje dodatno težo, čeravno vsaj deloma tudi v predvolilnem kontekstu. Vendar so v najširšem smislu prav vse novo lansirane družbene oz. politične teme prej ko slej takšne, da jih lahko povežemo ali razložimo z dejstvom, da vstopamo v novo volilno sezono.”

Zatipkani telopi

Gledalca **J. Š.** motijo zatipkani napisi na ekranu (t. i. telopi) v informativnih oddajah.

»Ne vem, kdo piše kratke napise, nazive in podobne stvari, vendar 'šlamparija' pri tem je nevzdržna, če recimo pri nekom, ki govori pri novicah, napačno napišejo ime ali kaj podobnega. Verjetno nisem edini, ki ga takšne stvari motijo.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Jadranke Rebernik**:

»V IP za Dnevno informativne oddaje (Dnevnik, Odmevi, Poročila), podobno je s tedenskimi oddajami (Tarča, Tednik, Studio City, Točka preloma, Globus) napise v prispevkih pišejo novinarji. Napisi (telopi, naslovi, datumi itd.) so lektorirani, ob lektorici pa telope dodatno pregledata še turnusni redaktor, ki jih umešča in urednik oddaje. Seveda pride tudi do napak (novinar se zatipka, napačno ime..). V dnevnoinformativnih oddajah so napake redke in po navadi nastajajo zaradi časovne stiske, kadar prispevki nastajajo v zadnjem trenutku, ko kakšni dogodki še potekajo in gre ali za poročanje v živo ali pa se prispevek montira, pripravlja tik pred oddajo. Ekipa novinarjev, lektorin in turnusnih redaktorjev in urednikov se trudi, da bi bilo napak čim manj.«

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Podpisovanje sogovornikov v dokumentarcu

Gledalko **D. Ž.** je zmotilo, ker se v dokumentarni oddaji Nekoč je bila dežela pridnih, ki je bila predvajanja 10. 7. na SLO1, ni večkrat podpisalo sogovornikov.

“Če je gledalec zamudil prvo navajanje imena nekega sodelujočega, ga do konca ni več ujel, kar se mi zdi zelo ne profesionalno ter do sodelujočih in gledalcev nespoštljivo. Tudi sicer je postala kar neke vrste navada v zadnjem času in pri dokumentarcih, da se ne navaja večkrat imen sodelujočih. Pa še takrat, ko se prikaže ime sodelujočega na ekranu traja le kratek hip.”

Odgovor je pripravil urednik Dokumentarnega programa **Andraž Pöschl**:

“Forma podpisovanj pri dokumentarnih filmih se močno razlikuje od projekta do projekta. V odločenih primerih je odvisna tudi od tehničnih parametrov (denimo tam, kjer je treba tudi prevajati in podnaslavljeni tuji jezik), skoraj v vseh primerih pa je v temeljni odvisnosti od avtorskih vzgibov (režiserjev). Tako so tudi neredki primeri filmov, kjer sodelujoče navedejo zgolj v odjavni špici, film pa se odvrti brez slehernih napisov. Načeloma je nepisano pravilo pri dokumentarcih lastne (RTV) produkcije takšno, da protagoniste podpisujemo takrat, ko se prvič pojavijo v kadru, opcijsko pa tudi kasneje, če se vmes zvrsti več drugih akterjev. Za konec moram dodati še, da je film Nekoč je bila dežela pridnih nastala v koprodukciji z nosilnim neodvisnim slovenskim producentom. Končna podoba, kamor sodi tudi grafična obdelava, pa je, predvsem zavrlo vložka oz razmerja vloženih produkcijskih sredstev, v domeni nosilnega producenta.”

Tuji nadaljevanki: pohvala in graja

»Ali boste lahko ponavljali japonsko nadaljevanko Nagelj, ki se je julija iztekla, predvajana pa je bila okoli poldneva. Pravi bi bilo, da bi si jo ogledajo tudi otroci in mlajši gledalci, saj govori o tem, da si starejši zaslužijo spoštovanje za vse, kar so ustvarili. Tašno razmišljanje v slovenski družbi ni prav pogosto.« (B. T.)

Pomočnica direktorice TV Slovenija **Natalija Gorščak**:

»Veseli nas, da ste nadaljevanko radi spremljali in upamo, da boste tudi naslednjo, ki jo bomo predvajali jeseni oziroma pozimi – Cesarjev kuhar. Ker gre v primeru Naglja za nadaljevanko, ki je dolga 15 minut, smo jo umestili v čas tik pred prvim TV Dnevnikom, malce tudi zato, da vidimo, kako se bo obnesla. Trenutno lahko v istem terminu spremljate dokumentarno nanizanko Očarljiva Japonska, z predstavniki Japonskega sklada pa se ravnokar dogovarjamo, da bi Nagelj ponovili v začetku naslednjega leta v kasnejšem terminu, to je v času, ki ga predlagate.«

»Nadaljevanka Modna hiša Velvet je slabo prevedena, cele besede manjkajo. Lahko prevod pregleda strokovnjak?« (M. P.)

Vodja oddelka za prevajanje in lektoriranje **Barbara Müller**:

“S prevodom ni nič narobe. Zaradi gostobesednosti in izjemno hitrega govornega tempa je morala prevajalka besedilo ponekod prirediti in povzeti bistvo povedanega, kar je eno temeljnih pravil pri podnaslovnem prevajanju.”

III. RAZVEDRILNI PROGRAM

Še več oddaj Kdo bi vedel, prosim

Gledalec **M. F.** je preverjal, ali se bo kviz jeseni nadaljeval.

»Naj tokrat za spremembo izrečem besedo pohvale. Meni in tudi še nekaterim je bila kar všeč oddaja Kdo bi vedel in bi se je želeli tudi v jeseni. Vem, da to zahteva dosti truda pripravljalcev oddaje, pa vendarle.

Naj povem, da je to ena redkih tv oddaj, ki sem jih sploh gledal. Želim vam še obilo ustvarjalnega navdih.«

Odgovor uredništva:

»Kviz Kdo bi vedel se bo na ekrane vrnil z začetkom jesenske programske sheme.«

Preveč tujk v kvizu Vem

M. K. je protestiral, ker se v kvizu Vem večkrat uporabljajo tujke. Napake voditeljev razume kot poniževanje slovenščine.

»Vašo oddajo gledamo, ker je zanimiva. Moti nas pa (posebej vnukinji) neprekinjena raba tujk (super - nikoli pa odlično; ok namesto v redu; bravo!! namesto čestitam ipd).

O tej rabi tujk sta oba voditelja enaka - pri "bravo" vodi g. Ternovšek.

Da pa vam pišem, me je napotila vnukinja (študentka), ko je v oddaji VEM v sredo, 12.t.m., g. Zevnik izjavil za šahovskega vele mojstra, da je preminil "lanskega leta" namesto "v lanskem letu".«

Urednica **Dajana Makovec** je odgovorila:

»Veseli me, da vam je kviz všeč in da ga pozorno spremljate. Gre za razvedrilno TV igrico, kjer so vprašanja pripravljena vnaprej, vmesno besedilo pa je ubesedovano sproti.

Oddajo zaradi tekmovalnega značaja snemamo "kot v živo" in pri tem, kar ste opazili, voditelja kdaj zanese v pogovorno zvrst. Pod pritiskom naredita tudi kakšno napako, kar opazimo in ju na napake opozorimo. Za vodenje kviza smo izbrali dva profesionalna igralca prav zato, ker nam je pomembno, da sodelujemo z jezikovno kultiviranimi in izobraženimi ljudmi.

Menimo, da svojo nalogo – tudi v jezikovnem smislu - opravljata dobro, a seveda nista popolna. Vsak javni govorec dela napake, še posebej ob takih okoliščinah, kot je televizijska oddaja.

Še posebej ju bomo opozorili na pogovorno besedo "super" (v pravopisu označena kot knj. pog.) in verjamem, da bosta upoštevala vaš predlog in jo pogosteje nadomestila z besedo "odlično".«

V povezavi s takšnimi protesti oz. rabo različnih jezikovnih zvrsti v programih je bilo že pripravljeno širše jezikovno-uredniško pojasnilo; objavljeno je kot priloga v varuhinjinem poročilu za marec (Okej, čao, izi, d best, adijo in podobne cvetke, str. 66).

IV. ŠPORTNI PROGRAM

Komentiranje dirke po Franciji

Ob gledanju prenosa kolesarske dirke po Franciji je gledalka **J. N.** komentatorju **Tomažu Kovšcu** priporočila, naj bo pri rabi pravilne slovenščine bolj skrben.

"Govori, da bo kdo zmagal etapo. Pravilno bi bilo, da bo zmagal na etapi.

Poleg tega ga prav nič ne briga kako se izgovarjajo kraji v francoščini. Včeraj je govoril, da bodo kolesarji prišli na La Planche des belles "files" (pravilno je seveda fij), danes pa, da je cilj v "Troj" (pravilno je seveda Troa)."

Odgovor **Tomaža Kovšce**:

“Veseli me, da dirko po Franciji tako podrobno spremljate na naši televiziji! Najprej bi se želel opravičiti za vse jezikovne napake, ki se prikradejo v moje govorjenje, a ker bom v teh dneh prenašal več kot 60 ur dirke in ves ta čas prosto govoril, vam žal ne morem obljubiti, da se ne bo prikradla še kakšna napaka. :-)

Dilemo zmagati NA etapi in dobiti etapo smo z našimi vrlimi lektoriciami rešili že pred kar nekaj leti; skoraj prepričan sem, da obe zvezi uporabljam pravilno: torej zmagati NA etapi in dobiti etapo. Govorim angleško, italijansko, razumem špansko, francoščina pa res ni moja močnejša stran. Zato pred vsako etapo z lektoriciami preletimo krajevna imena, ki se pojavljajo v njej. Včasih pa le zmanjka časa za vse, saj je teh krajev v 21-ih etapah več tisoč, in potem se lahko prikrade tudi kakšna napaka pri izgovorjavi.

V Športnem programu veliko damo tudi na slovenščino, zato mi je žal, da me ocenjujete kot jezikovno zelo neboljšenega. Še enkrat se vam opravičujem, kot rečeno se trudimo in se bomo tudi v prihodnje trudili pri izgovorjavi. Če že ne morete uživati v komentarjih, pa upam, da uživate vsaj v športnih bojih na francoskih cestah!”

Slovenščina športnih novinarjev

Gledalca **J. Š.** moti, kot pravi, slaba slovenščina športnih novinarjev.

»Pa saj so hodili v šole, a jih tam niso naučili našega jezika ? Besedni zaklad jim ni ravno v ponos, pri delu, ki ga opravljajo. Ne bom zahajal v detalje, vendar vseeno poskrbite, da pripombe pridejo do njih.«

Odgovor odgovornega urednika Športnega programa TV Slovenija **Mihe Žibrata**:

»Konkretnega odgovora na nekonkretne trditve ne morem dati. Lahko pa zagotovim, da se na vse kriplje trudimo izboljšati slovenski jezik v naših prenosih in oddajah. Na vsakotedenskih sestankih, kjer pregledujemo in razčlenjujemo naše prispevke imamo vedno tudi minute za naše lektorice. Te pripravijo nekaj drobcev iz slovenskega izrazoslovja, ki ga najpogosteje uporabljamo pri našem delu.«

Uporaba besede “kolo” ali “krog”

Gledalec **J. F.** je opazil, da se na televiziji pri objavi športnih rezultatov (nogometna liga), uporablja beseda kolo in ne krog.

“Zanima me zakaj, ker je to praksa samo na TV, pri radijskih poročilih se uporablja beseda krog (pri nas se vrtimo v krogu ne v kolu). Zato se mi zdi edino pravilno, da bi se v tudi na TV Slovenija uporabljala beseda krog. Moje mnenje je, da je uporaba slovenskega jezika na javni RTV obveza in ne svobodna odločitev posameznikov.”

Odgovor so pripravili v Športnem programu Televizije Slovenija, ki ga v celoti objavljam kot **PRILOGO 2**, stran 46). Iz njega je razvidno, da so gledalčeva opažanja pravilna. V televizijskem športnem uredništvu je prevladalo mnenje, da besedi “kolo” in “krog” nista sopomenki, medtem ko je na javnem radiu in na spletni strani MMC v rabi le beseda “krog”.

Mnenje varuhinje:

Gre za tipičen primer neenotne jezikovne prakse, ki bi ga bilo smiselno obravnavati prek mehanizma za poenotenje jezikovnih smernic na ravni RTV (več o tem v poročilu varuhinje za junij, str. 35. in 59). Začetek delovanja tega mehanizma je predviden za jesen.

V.PROGRAM PLUS

Zvezdanino kramljanje z Nickom Vujičićem

Gledalka **D. M.** se je pritožila nad ponovitvijo oddaje Zvezdana (15. 7.), v kateri je voditeljica **Zvezdana Mlakar** gostila Nicka Vujičića, ki se je rodil brez rok in nog. Pritožnica meni, da »kot javni zavod nimate pravice v redni program vključevati verskih vsebin samo ene izmed prepričanj«.

»Spoštujem gospoda Nicka Vujičića in zgodbo njegovega življenja in njegovih rešitev. Ampak je samo ena od možnosti. In spoštovana gospa Zvezdana Mlakar tega ni bila sposobna videti in prikazati profesionalno pravilno. Resnično ne maram, da je ena od religij (tokrat rimokatoliška cerkev) zgodbo gospoda Vujačića izkoristila za širjenje svoje ideologije in da je pri tem voditeljica oddaje sodelovala ter celo skupaj z gospodom izpeljala del cerkvenega obreda.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Vsekakor želim poudariti razliko v formatih pogovornih oddaj, pri čemer je oddaja Zvezdana že po zasnovi intimno-kramljajoča-poznovečerna oddaja z avtorskim pečatom, neke vrste »late night show«, v katerem voditelj v interakciji z gostom govori tudi o sebi o svojem pogledu na svet. Oddaja nastaja pod okriljem Programa plus, in ne morda Informativnega ali Kulturno-umetniškega programa. Od pogovora z istimi sogovorniki v informativnih ali kulturnih oddajah, ki jih vodijo poklicni novinarji in eksperti področij, bi vsekakor pričakovali več, najmanj poglobitev v temo in kritično distanco. Tako kot pravite: podobne zgodbe je »mogoče prikazati drugače in predvsem profesionalno«. Ali nacionalka oddaje, kakršna je oddaja Zvezdana, (nujno) potrebuje ali ne, je vprašanje, o katerem se kot varuhinja ne morem izrehati.«

Gledalka je v odgovoru pojasnila, da ima tudi sama eno od oblik telesnih oviranosti in da bi se po njenem mnenju morali teh tematik lotevati bolj strokovno. »Cenim Vašo voljo, da nas zastopate in mi je žal, da morate zagovarjati "politiko hiše".«

Manca Košir in koristnost jeze

Gledalec **F. P.** je podal pripombo na ponovitev oddaje Čas za Manco Košir (25. julij), v kateri je voditeljica z dvema gostoma razpravljala o jezi.

»Osnovno sporočilo oddaje je bilo, da je jeza za človeka koristna. Menim, da je bilo to sporočilo za ljudi, zlasti še za mlade, zavajajoče. Splošno znano je, koliko hudega je storila človekova jeza v življenju in v človeški zgodovini nasploh. Ko bi vsaj poudarili, da z jezo ne smemo škodovati nobenemu. Vendar, čim je prisotna, zdravstveno in razumsko škoduje samemu sebi. Poleg tega so odločitve v jezi same po sebi slabe, saj se človek nima v razumski oblasti. Jeza tudi izničuje osebno dostojanstvo tistega, ki se jezi in tiste, proti katerim je naperjena. Jeza je ena najhujših oblik nasilja proti človečnosti samega sebe in človečnosti soljudi. Neverjetno kako se razrašča zavestno, načrtno nasilje na RTV, saj je bilo v oddaji o odnosih med partnerji rečeno, da je prepir med partnerjema koristen. Tudi tisti, ki je vpričo otrok.

Čim začnemo spoštovati jezo, potem dajemo prosto pot podlosti, ki je v zgodovini človeštva storila najhujša zla (hitlerjanski holokavst in slovenski holokavst) . Prav zaradi teh grozot, bi morali biti toliko bolj previdni in spodbujati življenjske vrednote, ne pa nevrednote.

Ne bi smeli jezo zamenjevati s pozitivno življenjsko trmo in vero, ki premikata gore v smeri rasti dobrega v človeku in skupnosti.«

Odgovor je pripravila pomočnica direktorice Televizije Slovenija **Natalija Gorščak**:

»Oddaja o jezi je govorila o različnih vidikih jeze kot čustva, ki se izraža na raznolike načine in njen namen je bil, naj ljudje razmislijo, kako oni kažejo svojo jezo, ali jo morda potlačijo ter se zato izraža na druge načine, skratka namen oddaje je bil spregovoriti o tem, da čustvo jeze v določenih trenutkih čutimo vsi, pomembno pa je, kako jo obvladujemo.

Gostja Anita Kajtezovič je posebno pozornost namenila opozorilu pred razdiralnostjo jeze, ki vpliva na jetra in celotno telo, govorila o tem, kako umiriti jezo. Letošnji govornik na Prešernovi proslavi Vinko Moderndorfer pa je opozoril na družbeni revolt, na upor, ki ga poganja jeza revnih, obubožanih, brezposelnih... Zakonski terapevti učijo zakonce, kako se kvalitetno prepirati, saj je ta veščina pomembna za zdrav in trden zakon. Ni družine, v kateri ne bi bilo konfliktov! Dobre družine jih znajo dobro skomunicirati, slabe pa jih "pometejo pod preprogo" in s tem povzročijo veliko hudega vsem družinskim članom. Zahvaljujemo se vam, ker ste se spomnili na mirne demonstracije - hojo z rožami v gumbnici pred vojašnico, kjer so bili zaprt David Tasić, Janez Janša in Ivan Borštner. Tega, da se lahko upremo na miren, dostojanstven način, se je spomnila prav dr. Manca Košir, kar je dokumentirano v knjigi dr. Alija Žerdina o dogodkih, ki so tlakovali pot v samostojno državo Slovenijo.«

VI. SPLOŠNO

Kdaj oddaja o izseljencih, zdomcih, zamejcih?

Gledalca **S. J.** je zanimalo, kdaj bo TV Slovenija dobila oddajo o izseljencih, zdomcih, zamejcih, »v kateri bo celovito in brez političnih omejitev poročala o dogajanju med njimi. TV Črna gora to premore«.

Odgovor pomočnice direktorice Televizije Slovenija **Natalije Gorščak**:

»Trend vsepovsod po svetu ni getoizacija vsebin, temveč vključevanje vsebin v informativne in ostale oddaje. Drobljenje programa na posamezne skupine gledalcev izključujoče deluje na vse ostale, zato posebnih oddaj ne načrtujemo. S Črno goro se raje ne bi primerjali, primerjajmo se z boljšimi, primerljivimi, npr. z javnima servisoma v Belgiji, ki imata sicer mnogo več sredstev, po dosegu pa sta primerljiva.«

V kontekstu tega vprašanje sta relevantna ugotovitev **Komisije za programske vsebine, namenjene Slovincem v sosednjih državah** (28. junij) o skromnem pokrivanju zamejskih vsebin ter poziv vodstvu RTV Slovenija, da pripravi notranjo analizo poročanja o slovenskih manjšinah v sosednjih državah, ki naj obsega vsebine, objavljene v informativnih programih radia in televizije ter oddaje posvečene zamejski tematiki.

Neskončne poletne ponovitve

Več gledalcev je protestiralo zaradi poletnih ponovitev v programih TV Slovenija.

»Bom postavil provokativno vprašanje, a boste naročnino na ta račun zmanjšali?« (J. Š.)

»Tega se preprosto ne da več gledat. Kadar koli prižgeš televizor, same ponovitve. Kot bi se za televizijo ustavil čas. Ko sem bil še zaposlen, si nismo mogli privoščiti, da bi šli vsi na dopust. Pri vas pa dvignete roke in čez poletje nehate delati.« (C.)

»Ko človek te dopustniške dni gleda programe RTV Slo se sprašuje, zakaj mora še enkrat plačati tisto kar je že videl. Skoraj pri vsaki oddaji piše "ZNOVA". Do onemoglosti nas utrujate z vrhunsko oddajo Slovenski pozdrav, za katero ima gledalec občutek da jo vrtite kar celo leto. Še bi lahko našteval, vendar bom samo nekaj predlagal. Enostavno za ta dva meseca, ko predvajate samo ponovitve, ne pošiljajte računov pa bo vse v redu.« (R. K.)

Pojasnilo pomočnice direktorice TV Slovenija, **Natalije Gorščak**:

»Poleti je v Sloveniji pred ekrani v povprečju četrta milijona gledalcev manj kot v ostalem delu leta, zato večina televizij ponavlja oddaje, ki so nastale čez leto, medtem ko smo na javni televiziji zavezani, da imamo v t.i. prime- timeu določeno število premier.

Lansko leto smo program poleti oblikovali tako, da smo imeli več premier kot prejšnja leta, saj smo poletje izkoristili tudi za testiranje novih oddaj.«

Gledalci so prejeli podrobnejše pojasnilo o RTV-prispevku in konkretne podatke o televizijskih ponovitvah (iz objave v varuhinjinem poročilu za junij, str. 22).

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Torkov kviz - preveč po domače

Poslušalka **V. V.** se je odzvala na Torkov kviz (25. 7.), ko je voditeljica priznala polovično pravičen odgovor, ker ni bilo več časa za iskanje pravičnega.

»"Bomo kar priznali vaš odgovor, ker ni več časa!" Tako se je glasila uradna razlaga napovedovalke! Zato je nagrado dobila poslušalka, ki je povedala, da imata najkrajšo morsko obalo v Evropi dve državi, in sicer Bosna in San Marino! Pravilen odgovor se glasi: Bosna in Monako.

Prepričana sem, da si vodilna radijska hiša česa takega ne more privoščiti! To je na ravni kakšne tretjerazredne lokalne postaje, ki se lahko zafrkava!

Predlagam, da se odstopi oddaji Torkov kviz nekaj več časa (namesto pet minut, mogoče deset, dvanajst), ter se počaka na pravilni odgovor. In da se jasno in glasno pove voditeljem, naj se upošteva le pravilni odgovor! Sicer se nagrade ne podeli! Dosedanji način vodenja oddaje je v bistvu podcenjevanje poslušalcev. Prvič zato, ker je tej KONTAKTNI oddaji namenjeno premalo prostora (saj očitno ni dovolj pomembna) in drugič zato, ker voditelji prehitro sklepajo, da nihče ne ve pravilnega odgovora, če pokličejo trije poslušalci! In od teh treh eden sploh ne ve, za kaj gre!«

Odgovor urednika Dnevno-aktualnega programa **Draga Balažiča**:

»Strinjam(o) se s poslušalko, da je šlo za nerodnost oz. spodrsrljaj voditeljice, ki je bil posledica časovne stiske, do katere je prišlo zaradi nepredvidenih okoliščin pred tem in smo že tudi ukrepali v duhu, kot predlaga poslušalka.«

Intervju v ameriški slovenščini

Poslušalca **I. B.**, ki živi v ZDA, je zmotil intervju z Noahom Charneyem, Američanom, ki živi v Sloveniji. Gost je govoril po slovensko.

»Ce odmislim njegovo vecernisko, romantico in domacijsko malikovanje "perfektne Slovenije", njegov slovenski doktorat in navsezadnje prepričanje, da sta največja umetnika slovenskih prostorov vseh časov Plečnik in Vlado Kreslin, ki je pel na njegovi poroki, pa ne morem mimo nerazumljive latovscine in pohavbljene slovenscine dr. Cernija. Sramotno za nas jezik in sramotno za novinarko, ki je sploh pristala, da je dr. Cerni govoril v jeziku, ki je bil zalitev za vse tiste, ki ta jezik govorimo in ga negujemo in imamo radi. Gospod bi morda napravil uslugo, če bi govoril v njemu rodnem jeziku, torej v anglescini. Novinarica je servilno pristala na Dr. Cernija sramotno pacenje nasega jezika. Morda v razmislek. So tujci, ki živijo pri nas krajše obdobje, govorijo odlično slovensko. Naj nastejem zgolj dva. Nemko Brito Bilac in vasega novinarskega kolega Americana Koraba Jurgaceskega. Govorita in piseta lepše kot mnogo Slovencev.«

Urednik dnevnoinformativnega uredništva **Miha Žorž**:

»V radijskem intervjuju smo tokrat gostili enega zanimivejših "tujcev", ki živijo pri nas. Noah Charney ni v Sloveniji dve desetletji, kot zmotno navaja pritožnik, temveč le nekaj let. Njegovo znanje slovenskega jezika je zadovoljivo in povsem jasno izraža misli. Sposobnost in hitrost učenja slovenskega jezika je namreč zelo subjektivno pogojena in naš gost je v znanje slovenščine vložil veliko navora. Ocenjujem, da je vsebina tista, ki je bila za radijske poslušalke in poslušalce najpomembnejša, nekaj jezikovne okornosti pa ni zasenčilo povedanega. Poslušalke in poslušalci so bili priča izjemno zanimivemu pogovoru, o čemer pričajo tudi številni pozitivni odzivi, pritožba, na katero odgovarjam, pa je resnično osamljen primer, za katerega menim, da ima drugačno, meni neznano ozadje. Skrb za slovenski jezik je ena od prioritet RTV Slovenija, v izobraževanje vlagamo veliko truda in sredstev ter smo v medijskem prostoru eden redkih "branikov" našega jezika. Zato je predvsem pomembno, da neoporečen jezik uporabljajo naši programski sodelavci, ne pa gosti, ki jih vabimo zaradi vsebine.«

Pojasnilo avtorice intervjuja **Darje Pogrjajc**:

»Američan Noah Charney v Sloveniji živi šele dobrih 5 let. Glede na dejstvo, da se g. Charney slovenskega jezika ni nikoli uradno učil, temveč se ga je naučil zgolj zaradi svoje prizadevnosti in želje po komunikaciji v slovenščini, se mi je zdelo primerno, da pokažemo in izpostavimo njegov trud. Na Prvem smo ga gostili že tretjič. Pogovore smo vedno snemali v slovenskem jeziku. Res se je zgodilo, da je na dveh, treh mestih v oddaji sogovornik težje izrazil svoje misli v slovenskem jeziku, a sem kot novinarka presodila, da je to malenkosten del 45-minutne oddaje in da zaradi tega Intervju ni bil nerazumljiv. Pretehtalo je tudi dejstvo, da se s prevajanjem odgovorov v tujem jeziku izgubi »sočnost« pogovora in zvedeni osebnostna nota intervjuvanca.

Kar se tiče njegovega pogleda na Slovenijo, drži, da je romantičen (to tudi sam prizna), sva pa v sredinem Intervjuju izpostavila tudi slabosti življenja pri nas. Govorila sva o neutemeljenih upih Slovencev, da bo Melania Trump postala naša promotorka v ZDA, o sporih Slovenije s Hrvaško in o tem, da je Slovenija glede na ameriške standarde »neprijetno konzervativna in družbeno nenapredna«. Govorila sva torej tudi o problemu homofobije in rasizma pri nas.«

Drdranje v športnih poročilih?

Redni poslušalec športnih poročil v Drugi jutranji kroniki **I. L.** opozarja, da športni novinarji berejo prehitro.

»Kot da bi jim nekdo držal pištolo na vratu, da morajo športne vesti prebrati v določenem kratkem roku. V 2. polovici poročil se to najbolj odraža, kot da ugotavljajo, da jim zmanjkuje odrejenega časa.

V tem času zjutraj smo poslušalci večinoma starejši ki logično, da te gostobesednosti ne moremo »predelati, prebaviti« tako hitro.

Saj radijci (tudi na TV) vendar želite, da je poslušanost (gledanost) čim večja, ampak cilj naj bi bil tudi, da je razumljivost čim večja. To se pa doseže s primerno nehitrostjo branja in primernim ritmom. Ta ritem gotovo ni vodoravna premica, ampak nihanje gor in dol, vključno s presledkom.«

Odgovor urednika Športnega programa na Valu 202 **Igorja Tominca**:

»Vsi bralci novic, tudi športnih, na Radiu Slovenija gredo skozi dokaj dolg proces govornega izobraževanja za pravilno in razločno intonacijo in interpretacijo besedil. Poleg tega so vsi športni novinarji vsakodnevno pod drobnogledom Centra za kulturo govora na RTV. V osnovi torej velja, da so vsi usposobljeni za razločno interpretacijo športnih novic v informativnih oddajah. S hitrim branjem ne moreš pridobiti več kot nekaj sekund v informativni oddaji, tako da to ne more biti recept za minutažo, gre bolj za slog posameznika, saj se novinarji, ki berejo, med seboj razlikujejo, tako kot je to v vseh poklicih. Preučili bomo prispevke v ZJK v daljšem časovnem obdobju in če bo dejansko potrebno, bomo koga opozorili na počasnejše in bolj razločno branje.«

Radio Slovenija ali Radio Ljubljana?

Poslušalko **M.** iz Bele krajine moti, ker je Radio Slovenija - po njenem mnenju - vse bolj Radio Ljubljana. Kar naj bi bilo razvidno v poročanju o vročini v Sloveniji.

»Če je vroče v Ljubljani, cel dan poslušamo o tem, če je vroče in če je suša v Beli krajini, pa to omenite v vestički ob trinajstih. Vreme v Ljubljani je očitno stvar državnega pomena, vreme v Beli krajini pa je obrobna stvar, ker se oal dogaja na obrobju. Poslušajte, kako je bila danes napovedana vročina v Drugi jutranji kroniki - z anketo na LJ ulicah. Nas pa nihče nič ne vpraša, pa imamo največjo sušo v zgodovini, in najvišje temperature v državi. Bi vam krona z glave padla, če bi koga pri nas kaj vprašali?

Odgovor urednika Dnevnoinformativnega uredništva **Mihe Žorža**:

»Težko se strinjam s poslušalko iz Bele krajine, da postajamo Radio LJ. Anketa, ki jo omenja, je bila res posneta v Ljubljani, vendar se je avtorica potrudila in za mnenje povprašala mimoidoče iz drugih regij (Dolenjska, Štajerska, Primorska). V današnji oddaji Dogodki in odmevi pripravljamo (poleg osrednjega problemskega prispevka o suši) tudi dva prispevka o posledicah suše, enega s Štajerske in drugega iz Istre. Nemogoče pa je zagotavljati program, ki bi bil pisan na roko vsakomur od poslušalcev. Lokalnim temam je namenjen dobršen del oddaje Danes do 13ih ter Prva jutranja kronika, tudi v ostale programske pasove umeščamo veliko lokalnih tem. Naj ob tem tudi povem, da je čas dopustov in pomanjkanje notranjih dopisnikov nadomeščamo z dopisniki iz drugih regij, kjer in kadar se le da.«

Izgovor besed seveda, vlada, Gal

Dolgoletna poslušalka Prvega **V. V.** meni, da govorci na Radiu Slovenija - od napovedovalcev do novinarjev - vse prevečkrat narobe izgovarjajo »čisto navadne slovenske besede«.

»Besedo SEVEDA so začeli izgovarjati s polglasniki! Kakor vem, je osnova slovenskega knjižnega jezika dolenjski način izgovorjave - in ne gorenjski.

Ti polglasniki se uporabljajo tudi pri drugih besedah.

Zanima me, ali je pri vas zaposlen kdo, ki bdi nad slovenskim jezikom in njegovo IZGOVORJAVO!

In zakaj se kar naenkrat izgovarja ULADA namesto VLADA, GAU namesto GAL in podobno.«

Odgovor je pripravila **Suzana Köstner**, lektorica-fonetičarka Radia Slovenija.

»Glede izgovora besede seveda ima poslušalka popolnoma prav, pravilen je izgovor z ozkim e-jem in ne s polglasnikom. Na to posamezne govorce sicer tudi redno opozarjam, a, žal, ta opozorila pogosto zaležejo le za kratek čas.

Kar zadeva izgovorjavo v-ja pri samostalniki vlada, pa gre za izgovorno dvojnico. V sklopih vl in vr je na začetku besede dovoljen bodisi izgovor z zobnoustničnim v-jem, ki se zdi poslušalki edini pravilen, bodisi z dvoustničnim oz. ustnično-ustničnim u-jem. Ta je v primerjavi z fonemom u precej krajši in nikakor ne gre za izgovor ulada. Naj dodam, da pa je sredi besede normiran samo dvoustnični izgovor (npr. prevladati).

Po Slovenskem pravopisu bi možko osebno ime Gal resda morali izgovoriti z l-jem, a če se oseba predstavi drugače (menim, da ima poslušalka v mislih znanega glasbenika in pevca), potem mislim, da je prav, da njegovo ime izgovarjamo tako, kot so ga poimenovali starši in kot svoje ime izgovori sam.«

II. VAL 202

Poletje v dvoje

Moj Val 202, pravi priljubljeni radijski postaji poslušalka **T. Š.**: "Odlični novinarji, odlični prispevki, sveže novice." Zmotil pa jo je poletni projekt jutranjega programa Poletje v dvoje.

"Sem upokojenka, a vseeno razumem, da so potrebne spremembe, da tudi druge domače in tuje oddaje gostijo po več novinarjev hkrati. Vse to razumem oziroma se trudim razumeti.

Pa vseeno upam, da bo poletni Val 202 trajal samo v mesecu juliju, saj se avgusta poletje že poslavlja. Preveč glasov hkrati je včasih moteče, verjetno je to starostna okorelost."

Urednik Uredništva jutranjega programa na Valu 202 **Nejc Jemec**:

"Poletje v dvoje je poskus. Resda načrtovan in s precej vložene energije, a ne brez napak. Ena od posledic dveh voditeljev je nekaj več govora, klepetanja. Dve razmišljujoči osebi v studiu pa pomenita tudi izjemen vsebinski potencial. Kljub vašim izraženim pripombam lahko po dveh tednih trdim, da se je ta vsebinski in nasploh potencial dveh v veliki večini primerov izrazil kot pozitivna pridobitev, prostora za izboljšave pa je seveda še precej. Kakorkoli, s projektom zaključimo 5. avgusta. Takrat se vrnemo k enemu jutranjemu voditelju na dan. Sledila bo tudi skrbna analiza preteklih izvedb in načrtovanje prihodnosti. Pri tem nam bodo kot pomembna informacija služili tudi odzivi poslušalcev."

Poslušalka je v drugem tednu projekta mnenje spremenila in sporočila:

»Niso vse dvojice novinarjev moteče, nekateri so zelo skladni (ta teden) in jih je prav prijetno poslušati. To je tako kot v življenju: nekateri bolje delujejo sami kot v dvoje.«

MMC

I. VSEBINE

Temperature kopalnih voda na teletekstu

Uporabnico teleteksta **M. Ž.** moti, ker so na teletekstu objavljeni le podatki o temperaturi kopalnih voda v Sloveniji in na Hrvaškem.

"Ker vsi (nekateri pa že od 1983 sploh ne) hodimo tja, prosim, da objavljate tudi temperature kopalnih voda Italije, Avstrije in Madžarske."

Urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič** je pojasnila:

»Gre za ročen vnos, ki ni avtomatiziran, z njim imajo kolegi v redakciji veliko dela, saj morajo podatke iskati pri več virih. Preverili bomo, kakšne so možnosti, da v okviru tega

vnašajo še kakšne druge podatke. Dodajam, da se pripravlja popolna avtomatizacija prenosa podatkov in takrat bo lažje dodajati oz. objavljati dodatne podatke.«

Uporabnica z odgovorom ni bila zadovoljna.

»Žalosti me, da se takole nacionalka udeležuje v reklamiranju hrvaškega turizma. Je to plačano s strani hrvaške turistične zveze?«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Žalosti me, ker »nacionalki« s takšno lahkoto pripisujete udeležbo v reklamiranju hrvaškega turizma in celo namigujete na nekakšno plačilo. Kot razumete, so servisne strani Teleteksta namenjene prav temu, kar pove že ime, in sicer podajanju servisnih informacij uporabnikom. Glede na to, da so slovenski turisti lani na Hrvaškem ustvarili prek 9 milijonov prenočitev, je zanimanje za servisne informacije o Hrvaški vendarle za odtenek večje, kot za informacije o kopalnih vodah na Madžarskem. Se pa lahko samo strinjam, da je dodajanje novih informacij lahko vsebinska obogatitev servisne ponudbe, zato upam, da bodo v Uredništvu novih medijev z jesensko prenovo sledili tej smeri.«

Oglas za politično gibanje

Bralec MMC **A. P.** se je odzval na objavo oglasa političnega gibanja Druga priložnost. Prosil je, naj bo uredništvo MMC bolj previdno pri izbiri in objavi oglasov.

»Danes sem na naslovnici portala zasledil oglas političnega gibanja poimenovanega Druga priložnost, ki v politične namene izrablja zlorabe otrok kar je popolnoma nesprejemljivo. Prosil bi če lahko oglas odstranite saj ni primeren za spletni portal javne RTV.«

Iz odgovora v. d. vodje MMC **Luke Zebca** in **varuhinje**:

»Vsebinska, ki jo omenjate, je na spletni strani rtvslo.si ustrezno označena kot oglasno sporočilo. Načeloma uredništvo objavo oglasa lahko zavrne, vendar mora imeti za to tehtne razloge, denimo izrecno kršitev zakonov ali etičnih standardov.«

Brisanje komentarjev: skrb za kulturo dialoga ali cenzura?

Prispelo je več pritožb uporabnikov, ki so jim bili izbrisani komentarji ob člankih na MMC. Pritožniki s pojasnili uredništva niso zadovoljni, ravnanje urednikov označujejo za poseg v svobodo javne besede, znamenje totalitarizma in cenzuro.

Uporabnica **minnaema** se je pritožila, ker njen komentar o gospodarskem kriminalu ni bil objavljen.

»Potem pa se NE SME vprašati sodstvo, da majhne ribe kaznujejo-velike pa mirno plavajo ali pa smo spet tam, da denar nima ušes pa dobro čuje-nima nog pa hitro teče/ in vseh teh resnic NE smeš napisati.....ker jih bo ADMINISTRATOR brisal - pa smo končali z svobodo izražanja da ji administrator briše komentarje. ... in vseh teh resnic NE smeš napisati.....ker jih bo ADMINISTRATOR brisal - pa smo končali z svobodo izražanja.«

Urednica uredništva **Kaja Jakopič**:

»Uporabniki 'minnaema' nismo v ponedeljek 10. 7. izbrisali ničesar. Bila je pod nadzorom zaradi starejših kršitev pravil, zaradi nadzora so se zapisi pojavljali z zamikom. Zdaj je odstranjen tudi nadzor nad tem uporabniškim imenom, če se ne bodo pojavljale nove kršitve pravil, bo tako tudi ostalo.«

»Na MMC cenzurirajo vsak moj komentar,« se je pritožil uporabnik **robi2107**.

»Kljub večkratnemu pozivu, da mi utemelji, katere točke Pravilnika so bile kršene in s čim so bile kršene (citati spornih delov), zaradi česar je izbrisal moje komentarje in uvedel nadmeno cenzuro, do sedaj nisem prejel odgovora. Trdim, da nisem napisal nič takega, kar bi presegalo mojo ustavno zajamčeno pravico govora.«

Urednica **Kaja Jakopič** je odgovorila, da je bilo uporabniško ime pritožnika dodano pod nadzor, in sicer zaradi kršitev 2. in 3. točke pravil (prepoved žaljenja souporabnikov, prepoved neargumentiranih kritik in napadov na skupine, skupnosti).

Primeri kršitve v debati o arbitražni razsodbi:

»Mejo v Piranskem zalivu se da implementirati v par minutah. Vse, kar je treba, je ustašem dati jasno vedeti dve stvari: 1. vsako ribarjenje ustaških ribičev v naših teritorialnih vodah bo obravnavano kot nezakonit prehod meje...« (5.7.2017);

»Ja, res je bila arbitraža ustašem vsiljena, pa kaj potem. Tudi nas so italijani prisilili v španski kompromis, ko smo se pogajali z EU. In tudi ustaši bodo še kako izsiljevali vse okoli njih...« (6.7.2017)«

Uporabnik se s pojasnilom ni strinjal, v odgovor je poslal pismo, v katerem je na podlagi nekaj zapisov v hrvaških medijih zatrjeval, da njegovi komentarji slonijo na dejstvih. Zahteval je pojasnilo varuhinje.

»Naši dragi, nadvse ljubi, enkratni, prijateljski, oh in ah, sosedje sami sebe enačijo z ustaštvom oz. ga ne zavračajo. Očitana kršitev tako sploh ni kršitev, saj ne predstavlja ..besednega napada, groženj, žaljenja in blatenja... nikogar, temveč le poimenovanje s pravim imenom, na katerega so naši dragi, nadvse ljubi, enkratni, prijateljski, oh in ah, sosedje celo ponosni.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Menim, da so moderatorji MMC ravnali prav, ko so odstranili komentarje, in da je urednica odločitev ustrezno argumentirala.

Poudarjam, da dveh naključno izbranih fotografij oz. informacij, ki jih podajate v sporočilu (pri čemer Republika Hrvaško povsem neprimerno prekvalificirati v NDH), ni mogoče predstavljati kot dejstev, predvsem pa ne kot kronskega dokaza, iz katerega bi izpeljali pavšalno oznako za neko državo ali državljane neke države ali pripadnike nekega naroda. V takem primeru gre za širjenje negativnega nacionalnega stereotipa, ki sloni na posploševanju in poenostavljanju, kar je nesprejemljivo.

Enako nesprejemljivi bi bili stereotipi, ki bi žaljivo ter posplošeno in poenostavljeno prikazovali pripadnike drugih narodov (ali drugih skupin, skupnosti, organizacij ...). Takšni

stereotipi so, kot zagotovo veste, če vas zanima območje Balkana, pripeljali že do hudih tragedij, netenja sovražnosti in strasti ter tudi prelivanja krvi.

Menim, da je kompleksno dogajanje okoli nas mogoče strastno in goreče zagovarjati tudi brez žaljivk in vztrajanja pri negativnih stereotipih. Pri tem je odgovornost javnega medija še posebej velika.

Predlagam vam, da s komentarji še naprej sodelujete v demokratični razpravi na spletnem mestu [rtvslo.si](http://www.rtv slo.si), seveda upošteva je standarde in pravila komuniciranja (<http://www.rtv slo.si/strani/moj-splet/669#pravila>).«

Uporabnik **robi2107** se je pritožil tudi zaradi izbrisa komentarja o dogajanju v ZDA in Bližnjem vzhodu.

Urednica na MMC **Aleksandra Kerin Kovač** je odločitev moderatorjev utemeljila s 4. točko pravil (prepoved vseh oblik sovražnega govora):

»Komentarji, ki širijo nestrpnost do drugih skupnosti, niso dovoljeni.«

Uporabnik se s pojasnikom ni strinjal, ponovil je, da gre za nedopusten cenzorski poseg, in zopet zahteval mnenje varuhinje.

» Ker se tudi vi s tem posegom v konkretnem primeru strinjate vas pozivam, da mi natančno opredelite, katero od navedenih dejanj iz 4. točke Pravilnika (kakor tudi 297. člena KZ-1) je bilo storjeno in s čim je bilo storjeno (ne samo pavšalno sklicevanje na 4. točko Pravilnika in njeno citiranje). Trdim, da nobeno. Zato vas pozivam, da ta izbrisan komentar nemudoma objavite (čeprav bo ta glede na časovno oddaljenost pristal tam nekje zadaj in ne bo imel nobenega odziva).

Iz odgovora **varuhinje**:

»Ob registraciji na spletnem mestu [rtvslo.si](http://www.rtv slo.si) ste sprejeli tudi standarde in pravila komuniciranja (<http://www.rtv slo.si/strani/moj-splet/669#pravila>), ki zagotavljajo široko polje demokratične razprave, ob hkratni skrbi za čim višjo raven debate, z argumentiranimi mnenji, brez napadalnosti in nestrpnosti. Pri tem ne gre le za preprečevanje sovražnega govora, kakor ga definira kazenski zakonik, ampak za uredniško moderiranje platforme, ki ne dopušča elementov sovražnega, diskriminatornega, žaljivega, nestrpnega, seksističnega in sploh nesprejemljivega govora v najširšem pomenu besede, kamor lahko uvrstimo tudi širjenje negativnih nacionalnih ali verskih stereotipov (vsi državljani neke države so verski fundamentalisti, vsi pripadniki nekega naroda so lobisti itd.). Uredništvo je v pojasnilu napisalo: »Komentarji, ki širijo nestrpnost do drugih skupnosti, niso dovoljeni.«

Pritrjujem, da je uredniška presoja vedno tudi arbitrarna, moderator mora v vsakem primeru posebej pretehtati, kaj je prav in kaj narobe, kaj je v skladu s pravili in kaj ne, ter zakaj. Zato je tem bolj pomembno, da odločitve temeljijo na znanju, argumentih in stroki. Zato je tudi tako pomemben inštitut pritožbe, ob katerem morajo moderatorji pojasniti, zakaj so se odločili za izbris ali nadzor uporabnika. In v primeru, da se ugotovi prenatrjeno delovanje ali napaka v presoji, tudi spremeniti odločitev.

Glede pravice do komentiranja in kratenja svobode govora pa vas bo morda zanimalo, da tudi varuh človekovih pravic pogosto obravnava zadeve, v katerih pritožniki zatrjujejo, da

jim spletni medij ne želi objaviti njihovega komentarja in jim s tem posega v svobodo izražanja. V zvezi s tem so pobudnikom pojasnjevali, da »objava komentarja v (spletnem) mediju ni (človekova) pravica in ni vsebina svobode izražanja. Vsak spletni medij komentarje objavlja in briše v skladu s svojimi pravili oziroma pogoji komentiranja ter za to prevzema odgovornost. Pravica do objave posameznikovih stališč v medijih se lahko uresničuje le na podlagi pravice do odgovora in pravice do popravka.«

Uporabnik **zvone112** se je pritožil zaradi izbrisa komentarjev, ki so po njegovem prepričanju »resnični in nobenega ne žalijo«.

»Upam da to ni uradna politika MMC ker smo potem blizu totalitarne države.«

Urednica **Kaja Jakopič** je odgovorila, da je uporabnik pravila med drugim kršil v točki 2, ki prepoveduje blatenje souporabnikov, in točki 7., ki odsvetuje javno polemiziranje z moderatorji. Drugim komentatorjem je zapisal, da imajo »sprane možgane« in da so »but*lji«.

Uporabnik **generacija56** je zapisal, da na MMC »vlada nezaslišana cenzura«, saj se brišejo komentarji, ki se se razlikuje od novinarskega besedila.

»Komentiram znotraj uveljavljenih norm, saj se zavedam, da je tematika občutljiva, obstaja pa kot povsod, še druga plat in širši pogled. Predvsem posledice, ki očitno presegajo intelekt pisca članka, čeprav se ob njega ne spotikam.

Zakaj vztrajam? Ker sem strahovito razočaran nad odnosom države in medijev, ki zanemarja SLOVENSKE državljane, a ima sredstva, strokovni kader, da se ukvarja z tujci, ki želijo le izkoristiti socialni sistem naše države!«

Urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič** je pojasnila:

"Novica, pod katero je uporabnik objavljaj, je bila na predmoderaciji, zato se njegov komentar ni takoj pojavil. Kot je sam na koncu ugotovil, je bil komentar potem objavljen, vendar, zaradi predmoderacije, z zamikom."

V ugovoru na odgovor je uporabnik napisal:

»RTVSLO ni nek obroben medij, je eden glavnih medijev v Sloveniji. MMC-ja se je polastilo nekaj posameznikov, ki ali so razum izgubili, ali ga nikoli niso imeli. S svojim prikrajanjem novic, ki jih objavijo, ustvarijo revolt, ker zamolčijo dejstva, ki bi bila za bralstvo pomembna. Novico oblikujejo po svoji, večinoma zgrešeni predstavi. S hujskaškim podtonom. Ko jih potem komentatorji na to opozorijo, BLOKIRAJO kompletno komentiranje! Takšno nedosledno obnašanje, ne samo da sprovcira bralstvo, širi se kot epidemija, saj se v širšem prostoru pogovarjamo o tem, kaj se dogaja z našim centralnom medijem. (...)

Slovenija deluje kot butale s tako neresnim delovanjem medija, primitivnim moderiranjem brez meril, tako prežetim z osebno noto nevrednih upraviteljev, da sramoti sam medij in celoten Slovenski prostor...«

Iz odgovora **varuhinje**:

»V pismu ste navedli kar nekaj resnih trditev (obtožb), ki bi terjale bolj poglobljeno in predvsem konkretno utemeljitev, in ne le namigovanja in sklepanja. Govorite o polastitvi medija, o prikrajanju novic, zamočevanju dejstev, zgrešenih predstavah, nedoslednostih, provociranju, primitivnem moderiranju in tako naprej, vse skupaj pa naslovite z besedo cenzura.

Uvodoma moram zapisati, da se kot varuhinja s takšnimi pavšalnimi zapisi ne morem strinjati, prav tako ne morem resno obravnavati pritožbe, iz katere ni povsem jasne, na kaj konkretno se nanaša.

Ker menim, da je vaša pritožba dobronamerna, vam odgovarjam, vendar le načelno, hkrati pa ostajam odprta za morebitno nadaljnjo debato in iskanje boljših rešitev, vendar na konkretnih primerih.

Načelno pojasnjujem, da na varuhov naslov prispe kar precej pisem uporabnikov spletnega mesta rtvslo.si, vendar z dveh povsem nasprotujočih si polov: veliko pritožnikov meni, da so moderatorji preblagi v interpretaciji neprimerne, diskriminatorne, žaljivega, sovražnega govora, da so preveč tolerantni in da bi morali biti v blokadah nekaterih uporabnikov in brisanju komentarjev bolj radikalni, na drugi strani pa so pritožniki, ki poseg v komentiranje označujejo kot kratenje svobode javne besede, novinarske članke, ki niso po njihovi meri (vrednostni, ideološki, svetovnonazorski itd), pa z enim zamahom označujejo za neobjektivne, vse skupaj pa za cenzuro.

Ne enim ne drugim ne morem pritrditi.

Kot veste, svoboda javne besede ni neskončna in brezmejna, prav tako komentiranje na spletnih medijih ni apriorna človekova pravica. Vsak medij tudi zakonsko odgovarja za objavljene vsebine, v tem smislu prevzema odgovornost tudi za komentarje, zato jih objavlja in briše v skladu s pravili oz. pogoji komentiranja. Uredništva (moderatorji) so nad zapisanim dolžni bdeti ne le zaradi zakonskih obveznosti, ampak tudi zaradi svobode drugih uporabnikov, da niso podvrženi neprimernemu govoru. Takšno stališče je večkrat zapisala tudi urad varuha človekovih pravic.

Drži pa, da je meja med primernim in neprimernim velikokrat tudi arbitrarna in da je o tem treba vedno znova presoјati. Drži tudi, da mora biti presoја tehtna in premišljena, odločitev o blokadi in izbrisu pa dobro in strokovno argumentirana. To velja tudi za javni medijski servis. V Sloveniji in drugod v demokratičnem svetu.

Prav zato, ker je težko vedno znova tehtati in se odločati, kaj je prav in kaj narobe, so številna medijska spletna mesta ubrala najkrajšo pot in komentiranje preprosto ukinila. Po drugi strani pa kar nekaj svetovnih medijev spodbuja demokratično debato in vabi k razpravi na spletu, vendar v praksi močno omejuje bojevito in prepirljivo pisanje, in z različnimi metodami usmerja potek diskusije. Ena od metod je popolno razkritje komentatorjev ali pa tudi predmoderacija ob komentiranju bolj občutljivih tem (zaradi katere ste se uvodoma, v prvem sporočilu, sploh pritožili).

Menim, da je tudi na MMC kar nekaj prostora za izboljšave, kot varuhinja sem naklonjena vsem pozitivnim ukrepom, ki bodo širili prostor civilizirane, argumentirane, strpne razprave o relevantnih družbenih temah. V zvezi s tem sem predlagala pripravo panelne debate pod okriljem programskega sveta, kjer bi se pogovorili o primerih dobrih praks v svetu.«

II. PRILAGOJENI PROGRAMI

Zaradi napake slepi ne morejo brskati po arhivu, drugič (rešitev)

Uporabnica **M. P.** je junija sporočila, da v spletnem arhivu RTV 4D ne deluje funkcija avtomatskega predvajanja, ki ga uporabljajo slepi in slabovidni, da so lahko samostojni pri gledanju oddaj.

V.d. vodje MMC Luka Zebec je obljubil hitro ukrepanje, uporabnico pa zaprosil, da z osebno izkušnjo slepote pomaga pri testiranju, kar je z veseljem sprejela. Urejanje je steklo.

“Se vam bi rada zahvalila, ker se mi zdi, da so vaši računalničarji reč resno zagrabili in je stekla neka akcija. Se mi zdi pomembno, da se dodobra seznanijo s stvarmi, da se dobro premisli in v bodoče nekaj ukrene. NI treba na horuk, raje premišljeno in bolj celovito”

Poročilo v. d. vodje MMC **Luke Zebca**:

“Po prejemu obvestila o težavah z uporabo 4D strani s strani slepih in slabovidnih, smo stopili v kontakt z uporabnico M.P, ki je težavo prijavila. Na njeno pobudo in v sodelovanju s koordinatorko invalidskih vsebin Matejo Vodeb smo organizirali in izvedli dva srečanja z uporabniki prilagojenih strani: Jožefom Gregorcem ter Zlatkom Cigličem, Mihom Srebrnjakom in Bojanom Zoretičem.

Na srečanjih so nam predstavili načine uporabe spleta in opisali težave, s katerimi se srečujejo. S tem smo pridobili znanje o dejanskih orodjih, strojni in programski opremi, ki jo uporabljajo v Sloveniji in jasno razumevanje uporabe in zapletov, s katerimi se srečujejo pri uporabi strani RTV Slovenija.

Ker so naši sogovorniki napredni uporabniki računalnikov, so tudi sami sugerirali možne rešitve in podali primere dobre prakse v Sloveniji in svetu.

Na podlagi prejetih informacij smo že izvedli nekatere nujne prilagoditve spletne strani RTV 4D, tako da bo uporaba za slepe uporabnike enostavnejša. Pridobljene informacije bomo prav tako uporabili pri prenovi osrednjega spletnega portala, ki je v teku.

S sogovorniki smo se dogovorili, da bodo z nami sodelovali pri testiranju in nam posredovali svoje ugotovitve.”

Projektni inženir **Dejan Cencelj** je podal poročilo o posodobitvah:

“Na portalu 4d.rtv slo.si sem že popravil težavo s predvajanjem. Kot so predlagali slepi obiskovalci sem se zgledoval po youtube.

Urejeno je navigiranje po strani s TAB-i.

Povezavam na strani so dodane aria značke. Za dodajanje alt teksta slikam bomo morali nadgraditi naš CMS.

Stran se je razdelila na regije.

Ob kliku na posnetek se predvajanje začne avtomatično. Posnetek je možno ustaviti s pritiskom space. S smernimi tipkami je možno posnetek previjanje naprej nazaj.

To je bila prva faza. V naslednji se bom osredotočil na izboljšanje iskalnika in nastavitev.”

Mnenje varuhinje:

Takšen odziv na opozorilo uporabnice RTV storitev štejem kot primer najboljše možne prakse v komunikaciji z javnostjo, izboljšanju storitev in učinkovitem reševanju težav.

III. MMC – DOSTOPNOST, STORITVE

Pritožba na preglasne oglase

Uporabnik **M. E.** se je pritožil zaradi preglasnih oglasov v spletnem arhivu 4D.

»Če je le možno znižajte glasnost oglasov (uskladite jo z glasnostjo oddaje, ki sledi oglasu), saj bi npr. cviljenje šanka (oglas za Union), kateri sledi udarna glasba, tudi ob pol manjši glasnosti doseglo svoj cilj (zbuditi pozornost potrošnika).«

Odgovor v. d. vodje MMC **Luke Zebca**:

»Nivo glasnosti oglasov pred video posnetki smo spustili za 15 odstotkov. Kot so preverjali v tehniki, se nastavitev pozna in bi morale zadostovati.«

Ne najdem intervjuja!

Gledalka **A. S.** je sporočila, da od urednikov, ki jim je pisala, ni dobila nobenega odgovora, kako naj najde posnetek intervjuja z Josefom Rutarjem.

»Med iskanjem te oddaje namreč nisem našla. Želela sem ga pogledati, ker je bil pred dobrim mesecem opisan v časniku Večer. Iskala sem pod oddajami Spomini in Pricevalci, vendar ga nisem našla. Mi prosim pomagajte najti ta intervju.«

Gledalka je prejela povezavo na oddajo v spletnem arhivu 4D RTV in naslednje varuhinjo sporočilo:

»Menim, da ste imeli pri iskanju posnetka težavo, ker ste iskali med oddajami Spomini oz. Pričevalci, (ti nastajajo pod okriljem Kulturno umetniškega programa), pogovor z gospodom Rutarjem pa je bil opravljen v okviru nedeljskih pogovorov na TV SLO1 z naslovom Intervju. Ta oddaja formalno sodi pod odgovorno uredništvo Informativnega programa, katerega urednica je Jadranka Rebernik.

Ali skrivate neprijeten posnetek?

Gledalec **B. S.** je opozoril, da v arhivu 4D RTV manjka 4. del parlamentarne seje z dne 13. 7.

»Manjka ravno tisti del, ki je bil najbolj zanimiv in pereč. Vsi ostali deli so vidni. 1,2,3 in 5.. To se je zdaj zgodilo že drugič v enem letu. Takrat je bil prav tako za vladajočo strukturo neugoden govor na odboru za zdravstvo ... Hvala za vaše posredovanje. Res si bom, z užitkom, še enkrat pogledal 4.del seje.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Ne vem, kje je bila težava, saj sem sama v arhivu takoj našla posnetek, ki ste ga iskali (na tej povezavi). Predlagam, da v podobnih primerih, ko ne najdete želenega posnetka, o tem najprej vprašate pristojne na MMC (mmc-uredniki@rtvslo.si).«

Uporabnik je v odgovoru na odgovor zatrdil, da že 25 let uporablja računalnik in da zna vsak posnetek najti na 101 način, da pa je bilo tega nemogoče najti.

»Tudi sam najdem vse (čeprav ste nekaj let nazaj spremenili iskalnik - kao na bolje, v bistvu na slabše, da moraš biti ja virtuozi, da sploh kaj najdeš v tej zmešnjavi posnetkov, leto, dve nazaj ste celo posnetke iz DZ-ja posivali, najbolje da jih naredite bele in okoli nič, bodo ljudje še težje našli kaj) in v bodoče bom, kot ste predlagali, sam budno spremljal odgovorne na MMC-ju ko bodo "pereče posnetke" "slučajno" izpustili. Saj zato sem plačan.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Ne vem, kaj je bilo prejšnji teden narobe, da se posnetek ni našel: danes sem šla preprosto na iskalnik po datumu in mi je takoj ponudilo vse dele seje. Žal mi je, da niste zadovoljni z iskalnikom MMC. Tudi sama imam včasih težave, ko skušam kaj najti in sem neuspešna. Upam, da bo prenova sistema, ki poteka, zadevo bistveno izboljšala in poenostavila.«

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

O vzrokih smrti, ali se res vse »proizvaja«, ni vse posledica...

Gledalec in poslušalec **S. J.** je napisal daljše pismo, v katerem je opozoril na nekatere jezikovne pomanjkljivosti in se retorično vprašal, ali na RTV Slovenija ni več lektorjev, ali pa »nihče pomensko ne pregleda besedil novinarjev, voditeljev za objave v oddajah in prispevkih radia in televizije.«. Zmotila ga je uporaba nekaterih besed.

»V zadnjem času pisci ne razlikujejo več vzrokov ali dogajanja, zaradi katerega je nekdo umrl. Zaklani ni isto kot ubiti, umorjeni ni isto kot ustreljeni, zadavljeni ni isto kot zadušeni, potopljeni ni isto kot ponesrečeni v vodi, razstreljeni ni isto kot povoženi, itn, itn.. Vsak izraz ima svoj natančno opredeljen pomen, ki tudi ponazarja s čim in kako je nekdo nekaj storil. Po vaših vesteh so bili stanovalci stolpnice v Londonu ubiti. S katerim orožjem? Talci so praviloma ustreljeni, obešeni, obglavljeni, Ne razumem tudi, da je nekaj zahtevalo toliko mrtvih. Lahko je povzročilo toliko mrtvih, zahtevalo pa je človeška življenja. Nepojmljivo pogosto se sedaj pojavlja beseda "jasno", čeprav bi besedilo moralo vsebovati marsikatero drugo besedo, ki nekaj opredeljuje kot razumljivo. Vsaka panoga ima tudi svoj način pridobivanja nečesa: kmetje pridelujejo, gojijo, redijo, vzgajajo, molzejo, itn, predelovalci tako ali drugače predelujejo, izdelovalci pridobivajo ali izdelujejo ali proizvajajo, itn. Nikakor pa vsi naštetih in številni drugi niso le proizvajalci, ki proizvajajo proizvode, čeprav so naravni dar. Prava besedna revščina je med poročevalci. Mislim, da je posledica le nekaj slabega, medtem, ko je dobro rezultat, uspeh. Pozabavati bi se morali tudi z besedami transparento = pregledno, doprinos = prispevek, odstraniti neprestane "se je, se bo", zato smo in še bomo brez tega in onega, ker samo od sebe se nič ne zgodi in iz samega sebe se nič ne pridobi.«

V vprašanja oz. pripombe so se poglobili Rok Dovjak, lektor MMC, Olga Tratar, lektorica dnevnoinformativnih oddaj TV Slovenija in Darka Tepina Podgoršek, lektorica, zunanja sodelavka TV Slovenija. Odgovor je v celoti objavljen kot **PRILOGA 3** na str. 48. Varuhinja pa je pritožnika opozorila, da je na tako splošne pripombe težko kakovostno odgovoriti.

»Prejela sem vaše sporočilo, v katerem sprašujete o jezikovni kulturi v programi RTV Slovenija in morebitnem uvajanju novih oddaj na TV Slovenija. Na odgovor ste čakali kar nekaj časa, saj so se v neformalni koordinaciji lektorjev RTV Slovenija poglobili v vaše vprašanje oz. pripombe ter nanje strokovno odgovorili. Odgovor je v priponki. Pridružujem se njihovem predlogu, da v prihodnje, če boste še imeli takšne pripombe, napišete tudi, kdaj in kje ste jezikovne napake opazili. Pa ne zato, ker bi bili malenkostni in drobnjakarski, ampak zato, ker je le na konkretnih primerih mogoče ugotoviti, ali gre res za napake, ali pa morda za odločitev. Tako se tudi izognemo pavšalnim trditvam o pogostosti napak, ki naredijo krivico najbolj prizadevnim sodelavcem, saj potem posplošena kritika neupravičeno leti tudi nanje.«

Bog z malo začetnico

Gledalka in bralka **L. S.** je opazila, da se beseda bog večkrat kot doslej piše z malo začetnico, kar po njenem mnenju ni prav.

»To se pogosto dogaja v podnapisih v filmih, nadaljevalkah, tudi v dokumentarnih oddajah in celo pri informativnih oddajah. Prosim, da opozorite lektorje na to, da se Bog vedno piše z veliko, v kateri koli kombinaciji (O Bog! Hvala Bogu! Ljubi Bog!...) ker gre za transcendentno Bitje in iz vsebine se lahko razbere, da gre za to.

V enega Boga verujejo kristjani, muslimani in Judje. Pa tudi "transcendentne pojme" iz drugih religij, je bolje pisati z veliko, ker nekomu to nekaj pomeni in je prav, da to spoštujemo.

Beseda "bog, bogovi" se uporabi bolj malokrat in se tudi razbere iz vsebine, kdaj naj se piše z malo začetnico (bogovi so narejeni iz kamna, lesa....naravne sile..)«

Pojasnilo sta pripravili lektorici **Darinka Koderman Patačko** in **Ljuba Šušteršič**.

»Beseda bog se po pravilih Slovenskega pravopisa piše z veliko začetnico, kadar se pojavlja kot poimenovanje enega samega boga, torej boga monoteistične vere, krščanske, judovske ali muslimanske, za katere je značilen en sam bog – Bog. Takrat ga v besedilih RTV Slovenija pišemo z veliko začetnico. Kadar gre za boga vere, za katero je značilno mnogoboštvo, pa ga pišemo z malo začetnico. Šiva, Brahma in Višnu so npr. indijski bogovi, in ne Bogovi.

Drugače je, kadar se beseda bog pojavlja v besednih zvezah v členkovni ali medmetni rabi ter v frazemih (med drugim npr. o bog, hvala bogu, ljubi bog). Takrat jo pišemo z malo začetnico, razen v primeru, npr. ljubi Bog, ko nagovarjamo boga monoteistične vere.«

TV-prodaja: »salata«, tretjič

Nadaljuje se primer "salata". Gledalec **T. M.** je opozoril:

"Ponovno se je pojavila reklama na SLO2 (četrtek 13.7.2017 ob 17:22), kjer oglašujete posode Cool box in ponovno se razločno sliši »salata«. Sramota."

Varuhinja je pritrdila gledalcu in mu posredovala pojasnilo, ki ga je pridobila:

“Oglaševalec je pojasnil, da je v nekaterih različicah oglasa pomotoma ostala napačna izgovarjava. V pristojni službi so se z oglaševalcem dogovorili za umik oglasa z jutrišnjim dnevem (19. 7.); vnovič ga bodo predvajali, ko bodo besedila oglasov v celoti na novo in pravilno prebrana. Upam, da bo to tudi držalo.”

II. TEHNIČNE ZADEVE

Ko glasba preglasi govor (TV-Dnevnik)

Več gledalcev se je pritožilo zaradi glasbene podlage v oddajah, pri tem so omenjali oddaje Slovenski vodni krog, Polnočni klub, Satirično oko, Zrcalo tedna, Tednik. Kritiki poudarjajo, da se s slabšo slišnostjo govora škodi vsebini.

Gledalce ob takšnih kritikah zaprosimo, da podajo še konkretne podatke o oddaji, saj je le tako mogoče opraviti meritve in preveriti točnost navedb (primer analize v varuhinjinem poročilu za april, str. 18).

Gledalec **M. K.** je opozoril na TV Dnevnik 18. julija, ko se zaradi glasbene podlage pri napovedniku Dnevnika sploh ni slišalo voditelja Iva Koresa.

Odgovor **Marka Vogrinca**, strokovnega vodje Skupine za zvok:

»Po ogledu posnetka na MMC in opravljenih meritvah dejanskega dnevnika na mreži v QC, lahko povem, da je razmerje med glasbo in govorom na posnetku korektno po Qppm oziroma dBFS metru. Glede na to, da pa se razmerje giba na zgornjih mejah še dopustnega, pa bomo nivo glasbe znižali za 2 LU po loudness metru, kar je ekvivalent 2 dB. Glasba je namreč obdelana z neko mero kompresije, ki ji povečuje glasnost. Menim, da bi na ta način omogočili boljšo razumljivost in percepcijo vsebine širšemu krogu gledalcev in poslušalcev saj, razumljivo, ne slišimo vsi enako in seveda nimamo vsi enakih tehničnih možnosti doma ter pogojev. Ponavljam, da je posnetek sicer tehnično korekten in s tem tudi razumljivost govora, kar je na obeh virih izvedene kontrole evidentno.«

Težave s signalom: Gorenjska, Bela krajina, Savinjska

Zaradi slabega sprejema programov TV Slovenija prek prizemnega signala (z anteno) so prišle pritožbe z Gorenjske, Bele krajine in Savinjske.

Pritožba gledalca D.K. iz Tržiča: »Problem s kockanjem slike poskuša rešiti tudi TV serviser, vendar se tudi po njegovih posegih dogaja podobno: morebitno vzpostavljeno dobro stanje ob njegovem posegu, se po določenem času, ali ob vklopu naslednji dan spremeni v nevidljivost TV programov: SLO1 HD, SLO2 HD, SLO1, SLO2, SLO3. Prosim vas, da mi v odzivu na to e-mail sporočilo posredujete navodila, kako pristopiti k razreševanju omenjega problema. Po mojem mišljenju bi bilo optimalno, da mojo taščo obišče vaš strokovnjak, ki bi z ustreznimi meritvami ugotovil, kaj je vzrok nastalih težav, potem, ko je RTV SLO izvedla preklon svojih TV programov iz multipleksa C na multipleks A.«

Sporočilo **Dušana Valentinčiča** z Oddajnikov in zvez:

»Danes so po predhodni tel. najavi opravili meritve. Ugotovili smo, da je področje zelo dobro pokrito z digitalnim signalom oddajnika Tržič – Kovor in oddajnikom Tržič 2. Med potekom meritev smo na sprejemniku gospe Marije nastavili sprejemne kanale oddajnika Tržič – Kovor (multipleks A K39 in Multipleks C K37), saj ima anteno usmerjeno poroti oddajniku Tržič – Kovor.

Pritožba gledalca V. S., Paunoviči: »Ob Kolpi gledalci komaj še lahko spremljajo program TV Slovenija, težava so nenehne kockice, zlasti ob večerih, ko izginja tudi zvok.«

Pri gledalcu so bile opravljene meritve, dobil je navodila, kako izboljšati sprejem. Vodja Oddajnikov in zvez **Miran Dolenc** je pojasnil:

»Signal je res na meji, vendar to pomeni le, da je potrebno ustrezno urediti sprejemni antenski sistem (ojačevalnik signala). Gledalec pa ima sprejem urejen tudi s satelitskim sprejemnikom, ki smo ga pred leti sofinancirali, tako da ima možnost sprejema naših programov po dveh poteh.«

Iz Ložnice pri Velenju je vnovič pisal gledalec **I. G.**, pri katerem so bile konec junija opravljene meritve, takrat je tudi dobil navodila za boljši sprejem signala. Vendar je po njegovih besedah vse po starem:

»Še vedno mi ni jasno kako smo lahko imeli pri analogni tehnologiji zadovoljiv sprejem, pri digitalni pa ni več tako. Če je vaša hiša spremenila neko tehnično lastnost, to ne bi smelo imeti vpliv na osnovne pravice. V tem primeru so kršene!

Po tem času smo se po soseski pozanimali ali so z sprejemom tv signala zadovoljni, in dobili odgovor da nikakor ne. Ponekod kjer imajo podobne kombinacije strešnih anten je stanje kritično. Stanje se je bistveno poslabšalo ob prehodu na digitalni signal! In kako naprej? Iz do sedaj znanega se mi zdi ugotovitev iz prvega dopisa kar pravilna. RTV SLO prepušča tv gledalce posrednikom ki za velike denarje omogočajo boljši sprejem tudi Vašega signala! To pa ni v redu. Ne moremo si privoščiti za pol tisočaka letnih stroškov , da bi videli kaj nam predvaja z obveznim prispevkom že plačan program. Tako ostaja vprašanje ki sem ga postavil zgoraj, in kako naprej, odprto. RTV SLO veš svoj dolg?«

V oddelku Oddajniki in zveze na podlagi vnovične pritožbe načrtujejo še en obisk pri uporabniku. Iz odgovora **varuhinje**:

»Sporočam, da RTV Slovenija ni spremenila tehničnih lastnosti, ki bi poslabšala sprejem signala. Drži pa, da digitalno (bolj kakovostno) oddajanje signala pomeni, da mora uporabnik za kakovostno in stabilno sprejemanje tega signala ustrezno prilagoditi (premakniti, preusmeriti, obrniti, nastaviti itd.) sprejemne antene. Kot so mi zagotovili v Oddajnikih in zvezah, so vam ob obisku 29. junija na vašem naslovu podali ustrezne informacije, nasvete in predloge. Od gledalcev, pri katerih je terenska ekipa doslej opravila meritve in osebno svetovala, prejemam zahvale, iz česar sklepam, da upoštevanje nasvetov običajno deluje. Ker pa vztrajate, da ti vendarle niso bili zadostni, in da imate tehnične težave, bo pristojna služba še enkrat opravila terenske meritve. Zato menim, da je odgovor na vaše vprašanje, ali se RTV Slovenija zaveda odgovornosti do uporabnikov, lahko samo pritrdilen.«

Slab satelitski sprejem: je težava operater?

Gledalec **M. Š.** se je pritožil nad slabim satelitskim sprejemom programov TV Slovenija prek operaterja Total TV. Zgodilo se je tudi, da je bil program na TV SLO3 zatemnjen. Zanimalo ga je, kdo je odgovoren za to? RTV Slovenija, operater ali slabo vreme?

»Sprejem programov Televizije Slovenija je ob vsakem slabšem vremenu moten. Izginja zvok, oziroma je popačen, enako pa se dogaja tudi s sliko. Takih motenj na drugih programih ni, čeprav signal prihaja tudi iz območja Slovenije in te programe dobivam iz istega satelita, na isto satelitsko anteno. Programe dobivam preko operaterja Total TV. Menim, da je problem v slabih frekvencah, preko katerih svoj program na satelit pošilja vaša hiša.

Kot državljan Slovenije in plačnik televizijskega prispevka menim, da mi mora biti omogočen tudi nemoten sprejem programov, ki jih v eter pošilja nacionalna televizija. Opazil sem tudi, da so bile nekatere oddaje zatemnjene. To je bilo sicer zelo redko na 3. programu in se je nanašalo na športni dogodek. Na mojo telefonsko urgenco pri TV Slovenija sem dobil odgovor, da operater za prenos ni plačal. Menim, da sem kot plačnik TV prispevka, pa tudi plačnik distributerju upravičen, da se s tako obrazložitvijo ne morem strinjati.«

Gledalec je prejel obsežen odgovor, ki sta ga pripravila vodja Oddajnikov in zvez **Miran Dolenec** in inženir **Bojan Ramšak** ter predlog, da ob podobnih težavah za natančnejša pojasnila stopi v stik z dežurnim tehnikom v nadzornem centru Oddajnikov in zvez, ki je na voljo 24 ur na dan na tel. številki **01 475-2781** oz. e-naslovu **ozm@rtvslo.si** ali **OC_domzale@rtvslo.si**.

Gledalec je prejel tudi vsebinsko pojasnilo, da vreme sicer lahko povzroči motnje, vendar le pri oddajanju TV-signala na satelit. Total TV sliko prevzema in oddaja preko satelita z oddajne postaje blizu Beograda, medtem ko TV Slovenija signal na satelit pošilja iz oddajne postaje blizu Zagreba. Če so tam neurja, se to lahko pozna na sliki.

Vodja Oddajnikov in zvez **Miran Dolenec** je pojasnil, da so tovrstni izpadi zelo redki: »V juniju in juliju letos beležimo skupno osem izpadov v trajanju nekaj minut v različnih dnevnih časih. Očitek o izpadih pri vsakem malo slabšem vremenu ni na mestu. Gledalcu predlagamo kontrolo nastavitve njegove sprejemne antene.« (...)

Pojasnilo vodje Oddajnikov in zvez glede zatemnitve na TV SLO3:

»Glede zakodiranega 3. programa pa dodajam, da je izključno operaterjeva odgovornost, da zadevo tehnično uredi tako, da njegovi naročniki program sprejemajo nemoteno. Ker pa je 3.program le redko zaklenjen se Total poslužuje opisane (cenejše) tehnične rešitve, kar pa je tudi v nasprotju z Zakonom o medijih. Gledalec bi moral rešitev zahtevati od svojega operaterja.«

III. RTV – SPLOŠNO

Mnenje obveznega plačnika RTV

Gospod **J. M.** je podal mnenje glede glasovanja Programskega sveta RTV Slovenija o razrešitvi direktorice TV Slovenija.

“SRAMOTA, da je dotična sploh kdaj bila postavljena na ta položaj in ŠE VEČJA SRAMOTA, da tega niste uspeli rešiti znotraj hiše do danes in očitno ne boste še nekaj časa v bodoče. Zaradi mene delajte kar hočete, samo našega denarja ne več pobirat. Naj vas plačujejo tisti, ki dejansko spremljajo vaše enostransko in nepopolno poročanje in mu celo verjamejo. Nekateri vaši novinarji in novinarke seveda, skupaj z vašo generalno direktorico še vedno mislijo, da so nekje v bivših časih.

Naslednjih položnic RTV NE bom plačeval na rok, dokler mi ne boste poslali vseh po zakonu obveznih opozoril. Nekaj stroškov boste pa imeli s tem, a ne? Pa mogoče posledično manjšo plačo. To vam vsem iskreno želim tam na vsemogočni RTV!”

Iz odgovora **varuhinje**:

“Samega poteka razprave in glasovanja kot varuhinja ne morem komentirati. Odzivam pa se na vašo navedbo o »enostranskem in nepopolnem poročanju«, saj menim, da bi ustvarjalcem RTV vsebin naredili veliko krivico, če bi jih z enim zamahom vse povprek označili za enostranske ali nepopolne poročevalce. Menim, da imate kot plačnik RTV prispevka na voljo zelo veliko nadpovprečno kakovostnega televizijskega in radijskega programa ter spletnih vsebin in drugih storitev, ki jih občasne napake ali zdrs (ki se jih trudimo popraviti) ne bi smeli zasenčiti. Zato vam tudi predlagam, da premislite o obliki protesta, kot ste jo zapisali, saj menim, da z njo nikomur in ničemer ne koristite.”

PRILOGE

Priloga št. 1, Satira v oddaji Studio City, drugič

Poročilo varuhinje v zadevi Zastava/Studio City (TV SLO 1, 12. 6. 2017)

Gledalec A. I. se je pritožil nad satirično rubriko Recepcija v oddaji Studio City, ki je bila na sporedu 12. junija 2017 ob 21.00 na TV SLO1.

Posnetek oddaje je dostopen na tej povezavi: <http://4d.rtv slo.si/arhiv/studio-city/174476690>, z začetkom na 47:55). Prepis besedila satirične rubrike je na koncu poročila.

I. Vsebina pritožbe

Gledalec A. I. je izrazil mnenje, da je bil v rubriki Recepcija »na žaljiv način prikazan odnos do slovenske zastave«. Mnenje, da umestitev državne zastave v satirični prispevek ni bila primerna in da bi pričakoval opravičilo gledalcem, je izrazil tudi v odgovorih na odgovora odgovorne urednice oz. urednice oddaje. V nadaljevanju objavljam poudarke.

»Javna RTV SLO bi morala gledalcem posredovati pozitivne vrednote domoljubja, ne pa na tako nespoštljiv način. Razumem šaljivo naravnani koncept prispevkov Iz recepcije, a iz vseh stvari, še posebno državnih simbolov, se ne moremo norčevati, še posebej ne na javni RTV SLO. Višek je bilo razmišljanje o podaritvi zastave mladoporočencema in kaj bosta z njo "počela" v poročni noči.« (13. 6. 2017)

»Menim, da opravičilo meni ne zadostuje, saj pričakujem, da se morate na primeren način opravičiti javnosti oziroma vsem državljanom. Po drugi strani bi pričakoval jasno uredniško usmeritev na nivoju celotnega zavoda RTV SLO, da se z državnimi simboli ne postopa na ta način, četudi gre za satirično oddajo. Iz državnih simbolov se ne norčujemo.« (14. 6. 2017)

»Menim pa, da je primerjanje državne zastave, za katero je v osamosvojitveni vojni za Slovenijo padlo kar nekaj ljudi, z rjuho v poročni noči ali na poročnem potovanju, žalitev državne zastave in s tem vseh Slovencev. Pričakujem, da ločujete satiro iz določene politične pobude od umeščanja državne zastave v prispevek.« (12. 7. 2017)

Pritožnik je na objavo, ki po njegovem mnenju ni primerna, opozoril tudi nadzorni svet RTV Slovenija, katerega član je. Nadzorni svet je podprl njegovo pričakovanje, da se bo RTV Slovenija gledalcem opravičila:

»Član nadzornega sveta mag. Igličar je opozoril na neprimernost načina prikaza odnosa do slovenske zastave v zadnjem prispevku »Iz recepcije« v oddaji Studio City dne 12.6.2017 in izrazil pričakovanje, da se bo javna Radiotelevizija gledalcem za to opravičila, kar so podprli tudi ostali člani nadzornega sveta.« (Sklepi 32. redne seje NS RTV SLO z dne 20. 6. 2017, Informator 165/2017).

II. Mnenja programskega vodstva in uredništva

V zadevi so mnenja podali in jih pritožniku posredovali direktorica Televizije Slovenija Ljerka Bizilj, odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija Jadranka Rebernik in urednica Studia City Alenka Kotnik.

Direktorica TV Slovenija Ljerka Bizilj je dvakrat na kratko odgovorila pritožniku:

»Državni simboli so seveda sveti in posebej zaščiteni. Verjamem, da bodo kolegi to dejstvo spoštovali in se za ev. napako primerno oddolžili, opravičili - tudi gledalcem.« (20. 6. 2017)

»Moje osebno mnenje je-da so državni simboli nedotakljivi in jih je potrebno spoštovati. To pričakujem in zahtevam tudi od sodelavcev.« (14. 7. 2017)

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija Jadranke Rebernik je pritožniku posredovala odgovor urednice oddaje Studio City Alenke Kotnik, ob tem pa zapisala svoje mnenje:

»Dejansko gre za satirično rubriko, namen gotovo ni bil žalitev državnih simbolov.« (14. 6. 2017)

Urednica Studia City Alenka Kotnik je po krajšem odgovoru, s katerim pritožnik ni bil zadovoljen, pripravila celovito pojasnilo, ki ga v nadaljevanju objavljam v integralni obliki .

»Slovar slovenskega knjižnega jezika opredeljuje satiro kot delo, ki na oster, zbadljiv način prikazuje resničnost, lahko je tudi zbadljivka ali posmehljivka. V geslu slovar kot primer navaja tudi politično satiro.

Rubrika Recepcija, ki jo že nekaj let tedensko predvajamo ob koncu oddaje, je družbeno-politična satira. Od preostalega dela informativne oddaje je ločena z jasno grafično in zvokovno ločnico, kot je zapisano tudi v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike v programih RTV Slovenija v poglavju 9 Oblikovanje informacije / 9.13 Satira:

»Satire ne smemo uporabljati v radijskih in televizijskih informativnih programih. Izjema je možna samo, če bi objava določene satire sprožila resno obravnavo določenih problemov. Satira v informativnih oddajah bi lahko zmedla del občinstva pri presoji o naravi in namenih oddaje ter pri oblikovanju lastnih stališč o naravi in pomembnosti obravnavanih dogodkov in tem. Satirični prispevki morajo biti vključeni v oddajo tako, da bodo poslušalci in gledalci zlahka ločevali med pravimi informacijami, stališči in mnenji nastopajočih in med satirično predelavo različnih informacij, stališč in mnenj.«

Omenjen prispevek iz oddaje 12. 6. 2017 se je vsebinsko nanašal na predlog predsednice Nove Slovenije, naj bi država mladoporočencem ob sklenitvi zakonske zveze podarila slovensko zastavo. Replika, ki je užalila gledalca, odraža kritiko političnega predloga na šaljev, igriv, tudi ciničen, v nobenem primeru pa ne žaljev ali celo vulgaren način. Uporabili nismo niti ene žaljive ali vulgarne besede, kontekst

prizora je bil izrazito ironičen, skušali smo prikazati čim bolj naraven tok pogovora med dvema znancema. Poudarjam, da ne z besedami, ne s kontekstom nismo žalili zastave kot državnega simbola, odzvali smo se samo na idejo, ki jo je podala predsednica politične stranke. Vsebinsko ideje smo v nadaljevanju rubrike pokomentirali v smislu, da bi mladoporočenci ob izrazito pomanjkljivi skrbi države za njihov gmotni položaj in širše pogoje življenja potrebovali drugačno, ne zgolj simbolno gesto.

Vse to opisujem, ker želim pojasniti in poudariti, da nikakor ni šlo za razžalitev državnega simbola, ki jo opredeljuje tudi v Zakon o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije ter o slovenski narodni zastavi, ampak je šlo zgolj in samo za komentar točno določenega političnega predloga. Rubrika Recepcija je namenjena natanko temu: komentiranju družbeno-politične aktualne realnosti na satiričen način. Kot pravi že definicija satire in zahteva sam žanr, sta za to potrebni ostrina in zbadljivost. Vsekakor pa v mejah dobrega okusa, ki jih po mojem mnenju ne z besedjem, ne s samim kontekstom igranega prizora nismo preseгли.

Na zapisanem vztrajam tudi glede na Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija, kjer je v poglavju 10 Spoštovanje vrednot poslušalcev in gledalcev, 10.1 Dober okus, zapisano:

»Programi RTV Slovenija morajo spoštovati in izražati splošno sprejete vrednote v slovenski družbi in upoštevati omejitve, ki se nanašajo na dober okus, nespodobnost, cenenost ali spolno izzivanje.

Občinstvo, ki spremlja program, je sestavljeno iz različnih skupin, ki imajo tudi zelo različna stališča o dobrem okusu. RTV Slovenija zato ne more pričakovati, da bodo poslušalci in gledalci v celoti sprejeli enako svobodo izražanja v radijskih in televizijskih prispevkih, kot jo sprejemajo v knjigah, v gledališču ali na filmu, pri katerih imajo bralci in gledalci v skladu s svojo vestjo široko možnost izbire.

So primeri, ko se, da bi zvesto povzeli resnično življenje, ne bi smeli izogniti določeni rabi jezika ali prizorom nasilja ali spolnosti, ki bi se jim bilo običajno treba izogniti. Poslušalcem in gledalcem RTV Slovenija moramo omogočiti, da vidijo določene dogodke, ki hkrati prispevajo k razumevanju in razkrivajo slabosti družbe, v kateri živijo.«

In če navedem še zahteve dokumenta Programski standardi, kjer je zapisano, da je v interesu javnosti, da RTV Slovenija deluje tako, da v oddajah in programih dosledno uveljavlja ločnico med duhovitostjo in vulgarnostjo oz. zasmehovanjem ter preprečuje žalitve, smešenje in druge oblike poseganja v integriteto ljudi, trdim, da se omenjene ločnice med vulgarnostjo in ironijo strogo držimo.

Ustvarjalci oddaje Studio City se strinjamo, da so državni simboli sveti in posebej zaščiteni. Vendar v omenjenem primeru nismo prestopili meje dobrega okusa, kaj šele, da bi zastavo načrtno žalili, zasmehovali ali se iz nje norčevali. V obzir je potrebno vzeti celoten kontekst igranega prizora in širšo družbeno-politično realnost, v kateri živimo.

V primeru, da pristajamo na nedotakljivost določenih tem, idej ali oseb za obravnavo v satiri, pa gre za cenzuro in omejevanje.« (27. 6. 2017)

III. Mnenje in priporočilo varuhinje

Menim, da so ustvarjalci RTV vsebin dolžni slediti najvišjim etičnim standardom v celotnem programskem opusu, in da tudi v satiričnih rubrikah svoboda javne besede in svoboda kreativnega izraza ne moreta biti brezmejna: spoštovati je treba mejo med pikrostjo in žaljivostjo, kritiko in blatenjem, zbadljivostjo in norčevanjem, ironijo in prostaštvom, z zavedanjem, da je ta meja velikokrat tudi zelo tanka.

Po preučitvi zadeve menim, da v konkretnem primeru ta meja ni bila prestopljena. Menim, da je urednica oddaje Alenka Kotnik podala celovito pojasnilo in se oprla na ustrezne člene Poklicnih meril in načel novinarske etike ter Programskih standardov. Menim, da ni šlo za napako, ki bi terjala opravičilo gledalstvu.

1. Ugotavljam, da se konkretna rubrika Recepcija neposredno navezuje na dejanski politični dogodek, in sicer pobudo parlamentarne stranke Nova Slovenija, ki je 8. junija 2017 vladi predlagala, naj država mladoporočencem v Sloveniji takoj po poročnem obredu podari slovensko zastavo. Predsednica Nove Slovenije Ljudmila Novak je pojasnila, da bi na ta način mladoporočencem naklonili večjo pozornost, hkrati pa z majhnimi finančnimi sredstvi dosegli krepitev domovinske zavesti: »Novi zakon, novi dom in nova zastava za večjo pripadnost domovini.« (Vir: STA) Novica je bila deležna precejšnje medijske pozornosti.

2. Rubrika Recepcija, ki je predmet pritožbe, je bila realizirana štiri dni po tej pobudi, 12. junija, in je s konkretnim političnim dejanjem polemizirala v utečenem satiričnem formatu, ki ga gledalci oddaje poznajo in razumejo, in sicer v obliki naivnega dialoga med vratarjem Urbanom in gledalko Veroniko, v katerem se družbeno intrigantne teme poenostavijo do absurda, s tem pa se oblikovalcem političnega vsakdana nastavi kritično ogledalo v maniri politične satire: pikro, jedko, a tudi sarkastično in hudomušno.

3. Menim, da je bila konkretna rubrika Recepcija pripravljena v skladu s poklicnimi merili in načeli novinarske etike ne le z jasno navezavo na konkretno dejstvo in umestitvijo v znan kontekst, ampak tudi s tem, da je bila nedvoumno ločena od informativne vsebine (točka 9.13 Satira), in da je izbrano tematiko ubesedila brez uporabe žaljivih, zasmehljivih, vulgarnih, lascivnih ali kvantaških izrazov, ob spoštovanju splošnih družbenih norm in vrednot (točka 10.10 Dober okus). Ob zavedanju, da imajo gledalci različne okuse in poglede, menim, da bi bilo pretirano, če bi omenjanje poročne noči, kot naravnega nadaljevanja poročne zaobljube mladoporočencev, obravnavali kot eksplicitno nesprejemljiv govor.

4. Nedvomno so državni simboli, torej zastava, grb in himna, tiste ustavne kategorije, ki jih ni dovoljeno žaljivo uporabljati, zasmehovati, se iz njih norčevati ali jih sramotiti. Po drugi strani pa satirična obravnava tematik, ki se navezujejo na te simbole, kakor tudi njihovo omenjanje, ne more biti tabu, saj bi tako ne le zožili prostor žanra, ampak tudi posegli v pravico do svobode govora. Zaslediti je tudi pravna mnenja, da v sodobnih demokracijah niti zaščita fizične integritete državnih simbolov ne bi smela imeti absolutne prednosti pred pravico do svobodnega izražanja (Andraž Teršek v Dnevniku, 22. 2. 2003, Zastava ni nedotakljiva; <https://www.dnevnik.si/44153>).

5. Menim, da je bila rubrika Recepcija realizirana tako, da so gledalci lahko jasno razložili, kaj je bil osrednji predmet satirične obravnave, in da to ni bil državni simbol, ampak politična pobuda o uporabi državnega simbola. Zastava se v dialogu ni pojavila kot neposredna tarča

satirične osti, ampak kot sestavni del tiste ideje, ki je bila predmet satirične obravnave. Pomembno je tudi, kako je bilo besedilo interpretirano. Dialog med vratarjem Urbanom in gledalko Veroniko je v formi sproščenega pogovora podal lucidno kritiko razkoraka med družbeno realnostjo in politično idejo (v tem primeru povezano z zastavo).

6. Menim, da RTV Slovenija javni interes zasleduje tudi s tem, ko neguje raznovrstne žanre, med njimi tiste, ki v osiromašeni medijski krajini izgubljajo svoj prostor, tudi politično satiro. **Ustvarjalcem tovrstnih vsebin, ki so po naravi žanra »hoja po robu« med politično korektnostjo, jedko kritiko družbene stvarnosti in provokacijo, priporočam, da vedno znova tehtajo, kje je meja, ki je na javni RTV ne smejo prestopiti, ob hkratni skrbi, da ne podlegajo (samo)cenzuri. O tem pa je pomembno zavedanje, da svoboda javne besede in svoboda kreativnega izražanja ne smeta biti krinka za diskreditiranje posameznikov, skupin, idej, vrednot, simbolov.** Ustvarjalcem priporočam, da se pri vsakokratni presoji oprejo na poklicna merila in programske standarde.

Ker se mnenje varuhinje v tej zadevi po vsebini ne razlikuje od mnenja odgovorne urednice Informativnega programa in urednice oddaje Studio City, pri čemer pritožnik z njunim mnenjem ni bil zadovoljen, bom pristojno komisijo programskega sveta RTV Slovenija za informativne vsebine prosila, da o zadevi oz. o poročilu varuhinje opravi razpravo ter sprejme sklep, v skladu s svojimi pristojnostmi.

Ilinka Todorovski
varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija

Ljubljana, 19. 7. 2017

»KOLO in KROG nista sopomenki«

Beseda **kólo** živi v slovenskem jeziku že desetletja in pomeni *>del ligaškega tekmovanja ali turnirja, v katerem igrajo nasprotniki po vnaprej določenem razporedu<* (Slovar slovenskega knjižnega jezika in prenovljeni Slovar slovenskega knjižnega jezika iz leta 2014). Besedo smo prevzeli *>iz hrvaščine, srbščine v enakem pomenu. Ta pomen se je prek 'krog' (prim. angl. round, nem. Runde 'krog' in runda') razvil iz pomena 'koló'<* (Snoj, Marko: Slovenski etimološki slovar, Ljubljana, 1997). Po osamosvojitvi Slovenije se je kot "pravilnejša" pojavila beseda **króg**. Pravopisni slovar 2001 nam pri razrešitvi dileme *kolo ali krog* ne pomaga prav dosti.

Na tem področju vlada kaos.

1. V športni redakciji TVS uporabljamo kolo; krog (čeprav redko) le v pomenu 1./2. del tekmovanja (npr.: 1. kolo 2. kroga lige prvakov = 1. kolo 2. dela lige prvakov), tako tudi npr. časopis Delo.

2. Krog je v rabi npr. na MMC-ju in Radiu nacionalne televizije, POP TV, pa tudi v časopisih Dnevnik in Ekipa.

3. Kot zanimivost. V Velikem slovarju tujk iz leta **2002** (str. 584) je beseda kolo v 1. pomenu razložena kot *'del ligaškega tekmovanja ali turnirja, v katerem igrajo nasprotniki po vnaprej določenem razporedu'* (očitno prepisano iz SSKJ; vendar so se sestavljavci slovarja odločili za to besedo).

Primer:

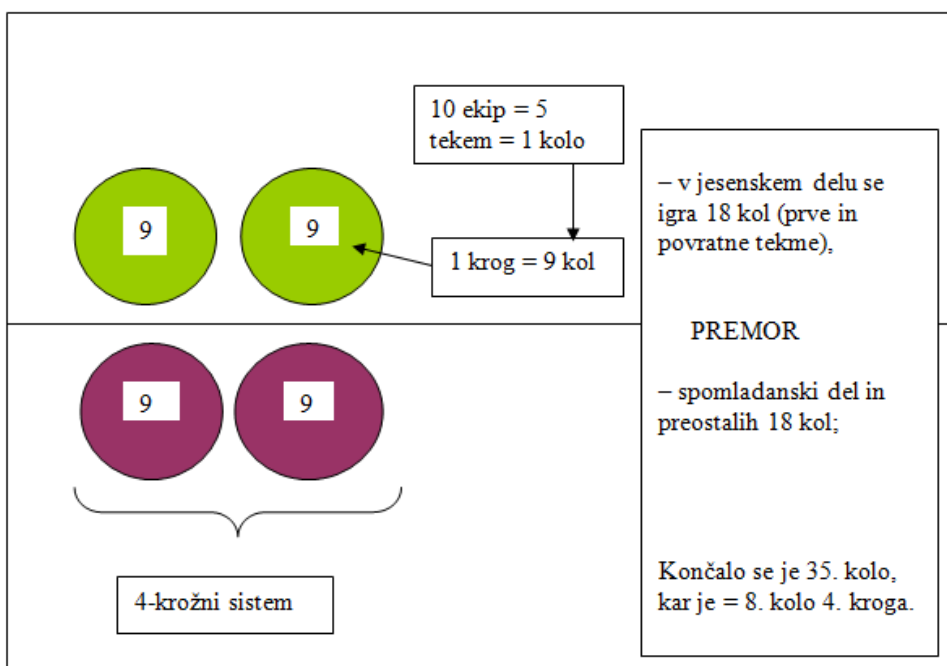
Vzemimo za primer nogomet, slovensko prvo ligo, v kateri se za naslov državnega prvaka meri 10 ekip.

Sistem tekmovanja je 4-krožni. V vsakem krogu se igra 9 kol, vsako kolo pa predstavlja 5 tekem.

Ko je odigranih 9 kol, se zaključi prvi krog. Drugi krog je namenjen povratnim tekmam in novim 9 kolom. Ko se ta končajo, je bilo za nami v jesenskem delu 18 kol.

Podoben potek je tudi v spomladanskem delu, le da se 3. krog zaključi s 27. kolom, 4. pa s 36.

Slikovni prikaz:

Še natančnejša obrazložitev je na spletni strani

<http://www.rtvsllo.si/sport/nogomet/pokal-konfederacij-2009/vecno-vprasanje-imamo-kolo-ali-krog/206197> (17. 7. 2010), na kateri razliko utemeljuje Igor E. Bergant. Poudarja, da kolo in krog nista sopomenki, kolo je del kroga: »Kolo je stara beseda slovanskega izvora, ki je že najmanj 70 let v vsakodnevni uporabi v slovenskem jeziku. Pomeni pa del tekmovanja oziroma prvenstva, v katerem se klubi ali posamezniki enkrat pomerijo med seboj. Angleži "kolu" rečejo "matchday", Nemci "Spieltag", Italijani "giornata", Francozi "journée". Skratka, v slovenščini bi besedo lahko prevedli s sopomenko "igralni dan", ki pa se doslej ni uporabljala, poleg tega pa je v sodobnem športu že kar malo presežena, saj v večini športov tekme enega kola praviloma ne igrajo več na isti dan.« /.../ »Krog je tisti del tekmovanja, v katerem se vsi tekmeči po enkrat pomerijo med seboj. Torej, krog obsega več kol. Prvenstvo lahko obsega enega ali več krogov, pač glede na to, kolikokrat se vsak izmed tekmecev pomeri z vsemi drugimi.« /.../ »Sopomenka "kroga" je "del" (jesenski del, spomladanski del, prvi del, drugi del), pri čemer nam jo je sodobni šport malo zagodel. Vse tekme jesenskega dela navadno niti ne sovpadajo s prvim krogom. Nemci, denimo, za prvi del (krog) uporabljajo besedo "Runde" (krog): Hinrunde (prvi del) in Rückrunde (povratni krog). Logično pa je, da loterija za vsako žrebanje uporablja besedo "krog", ker so vsa žrebanja enaka – vsakokrat so od začetka namreč v bobnu vse kroglice ...«

(Pojasnilo lektorjev Športnega programa TV Slovenija)

Priloga št. 3, O vzrokih smrti, ali se res vse »proizvaja«, ni vse posledica...

Zahvaljujemo se za opombo, ki je bila povod za vnovičen premislek in pretres primerov, in zagotavljamo, da bomo v prihodnosti pozorni na omenjeno rabo. Bogastvo slovenskega jezika, to je raznolikost uporabljenih besed in zvez, je danost, ki jo vsekakor moramo ohranjati in negovati. K temu smo zavezani tudi lektorji, zato iskreno pritrjujemo vašemu mnenju. Vendarle pa naj opozorimo na nekaj posebnosti novinarskega dela, ki v nekaterih primerih hote ožijo izrazni nabor.

1. RTV Slovenija se kot javni medij trudi uporabljati čim bolj nevtrarno besedje, da bi informacije podala na vsem sprejemljiv in čim bolj objektivni način, ki bi bil dovolj poveden, hkrati pa ne bi bil žaljiv ali zavajajoč. Zlasti slednje je velika težava, saj so informacije s terena pogosto pomanjkljive ali nepotrjene, zato se uporabi najsplošnejša beseda, ki dogajanje sicer lahko manj natančno zajema, a pri tem ne zavaja o kakih specifičnih okoliščinah.

2. Kot se poskušamo izogibati ponavljanju iste besede, se poskušamo izogibati tudi pomenskemu ponavljanju, to je redundanci. Poved "V požaru so zgoreli štirje ljudje" je tako po smislu enakovredna povedi "V požaru so umrli štirje ljudje", vendar slednja bolj ustreza poročevalskemu slogu vesti, ki podaja le ključne informacije, druge okoliščine dogodka tako niso poudarjene. Poleg tega novinar navadno ne more vedeti, ali so ljudje v resnici zgoreli ali so se zadušili, jih je zasul strop, ki je popustil, so v agoniji skočili po stopnicah in si zlomili tilnik ...

3. Podobe, ki jih vzbujajo posamezne besede, so lahko zelo močne in zato neželene – zveza zgoreli so ali celo zogleneli so je za mnoge moteča, ker jih preveč čustveno pretrese.

Gornji trije primeri tako razlagajo, zakaj je raba izrazov umreti ali ubiti (se) tako pogosta. Menimo tudi, da se večina novinarjev zaveda razlik med glagoli, ki poimenujejo način oz. vzrok smrti, a se pri spontanem poročanju s terena zgodijo tudi napake oz. pride do nenatančnega izražanja. Pomeni nekaterih glagolov, ki jih je naštel gledalec, se sicer delno prekrivajo, a je zagotovo bolje, da novinarji uporabljajo čim bolj nedvoumne izraze, saj je tako manjša možnost, da bi jih naslovniki napačno razumeli.

Za podkrepitev še nekaj statistike v zvezi s poročanjem o nedavni tragediji v Londonu: v 19 vesteh oz. napovedih prispevkov v poročilih dnevnoinformativnega programa smo najpogosteje govorili o smrtnih žrtvah (devetkrat), o umrlih (šestkrat), mrtvih (trikrat), enkrat pa, da je ugasnilo življenje.

Glede zveze zahtevati x mrtvih namesto x življenj pa se lektorji MMC-ja strinjamo z gledalcem in si to razlagamo kot lapsus, nastal pri preurejanju novice.

4. O odmevnih dogodkih novinarji zbirajo izjave odgovornih ter vidnejših predstavnikov. Ker gre za večkratni opis istega dogodka, razumemo, da bi bilo branje olajšano, če bi bilo besedno bolj razgibano – to se pri prevodih še da doseči s prevajanjem po smislu, pri domačih temah pa ne, saj nas omejuje vsebina izjave oz. upovedenje dogodka – in ker je izjava neodvisna od drugih, se del besedja neogibno ponovi.

Glede izraza proizvodnja (ki prav tako splošno povzema več dejavnosti) pa se prav tako trudimo, da iščemo povednejše zveze: prireja mleka in živine, lesni prirast, pridelava sadja in zelenjave, pridobivanje soli, kopanje rude, lomljenje marmorja ...

O sopomenkah k jasno težko govorimo, ker ne poznamo konteksta rabe, ki jo gledalec omenja. Novinar lahko o marsičem tudi glagolsko povpraša (npr. "Smo bili dovolj natančni?", "Je vse razumljivo?", "Je kaj dvournega?" ipd.), se pa zdi, da vprašalnica z "jasno" v omenjenih primerih prehaja že med pragmatične frazeme in tako opravlja že rahlo drugačno, bolj konativno vlogo, ki se izrazi v spontanem govoru novinarja na odzive gostov.

Beseda posledica se je nekdanje preganjala kot hrvatizem, namesto nje se je predlagal nastopek ali nasledek, kar pa ni zaživel v praksi. Janez Sršen tako v svojem priročniku Jezik naš vsakdanji za to besedo ne predlaga drugih izrazov. Tudi jezikoslovci z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša danes niso naklonjeni tako purističnim posegom, za merodajne imajo digitalne korpuse, ki po obsegu presegajo nekdanje listkovne in bodo s predstavitevijo v novem slovarju podali tudi ekspresivnost posameznih besed. Beseda posledica ima zaradi nekdanjih razprav zagotovo še nekaj ekspresivnega prizvoka, je pa tako pogosta, da se ji ni mogoče povsem odreči.

Besedo transparentno bi tudi sami želeli nadomestiti s pregledno, a nas pri tem omejuje raba in predvsem terminološkost. Tu naj opozorimo, da se beseda najpogosteje pojavlja v navedkih politikov in političnih predstavnikov, kjer se zaradi verodostojnosti ohranja, saj v navedke posegamo le slovnično-pravopisno, izjemoma tudi ob hudih zdrsih v pogovornost, sicer pa ne; beseda iz navedka pa se kasneje uporabi v povzetku, da se zagotovo izognemo dvournosti.

Tujko transparenten zamenjamo s primernejšo besedo, kadar s tem ne okrnimo pomena.

Samostalni doprinos, ki je po Slovenskem pravopisu slogovno slab, novinarji le redko uporabljajo, in če je besedilo lektorirano, lektor to besedo zamenja z ustrežnejšo; dosledno jo popravljamo v prispevek.

Trpniško izražanje (»se je, se bo«) je v slovenščini moteče, če trpnik uporabljamo prepogosto, včasih pa se trpniku ne moremo izogniti, in ni potrebe po tem, da bi ga za vsako ceno preganjali. Trpnik s se tradicionalno res velja za slab slog, vendar ni izkaza, da ga v rabi (pojavlja se precej pogosteje kot trpnik na deležnik) tako dejansko občutimo. Nasprotno, večkrat je potreben, ko želimo poudariti splošnost. V Slovenski slovnici ga Jože Toporišič obravnava v sklopu brezosebkih stavkov, kar razlaga kot pretvorbo, specifičen način izražanja, ki ni neodvisen od členitve po aktualnosti (Jabolka dišijo. – Diši po jabolkih.).

Če gledalec želi natančnejše odgovore na svoje pripombe, naj primerom (po njegovem mnenju neustrezne) rabe doda sobesedilo ali sporoči, v kateri oddaji ali prispevku (ime oz. naslov in datum) jih je zasledil.

Odgovor so pripravili:

Rok Dovjak

lektor Multimedijskega centra RTV Slovenija

Olga Tratar

lektorica dnevnoinformativnih oddaj TV Slovenija

Darka Tepina Podgoršek

lektorica, zunanja sodelavka TV Slovenija

STATISTIKA ODZIVOV

	julij 2017	junij 2017	julij 2016
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
Skupaj	46	46	39
Informativni program	29	17	23
Kulturni in umetniški program	6	8	3
Športni program	3	4	8
Razvedrilni program	2	8	3
Program plus	2	1	2
Ostalo	4	8	0
RADIO SLOVENIJA			
Skupaj	12	12	2
Radio Prvi	9	7	1
Val 202	3	1	0
Program ARS	0	1	0
Ostalo	0	3	1
MMC			
Skupaj	19	11	3
Vsebine	15	8	3
Prilagojeni programi	1	1	
Dostopnost, storitve	3	2	
RTV SLOVENIJA			
Skupaj	25	32	36
Jezikovna kultura	3	2	
Oglaševanje	1	0	
RTV prispevek	1	7	
Tehnične zadeve	6	3	
RTV SLO - splošno	3	2	
Programski svet	1	2	
Varuhinja	3	6	
Ostalo	7	10	
VSI ODZIVI	102	101	80